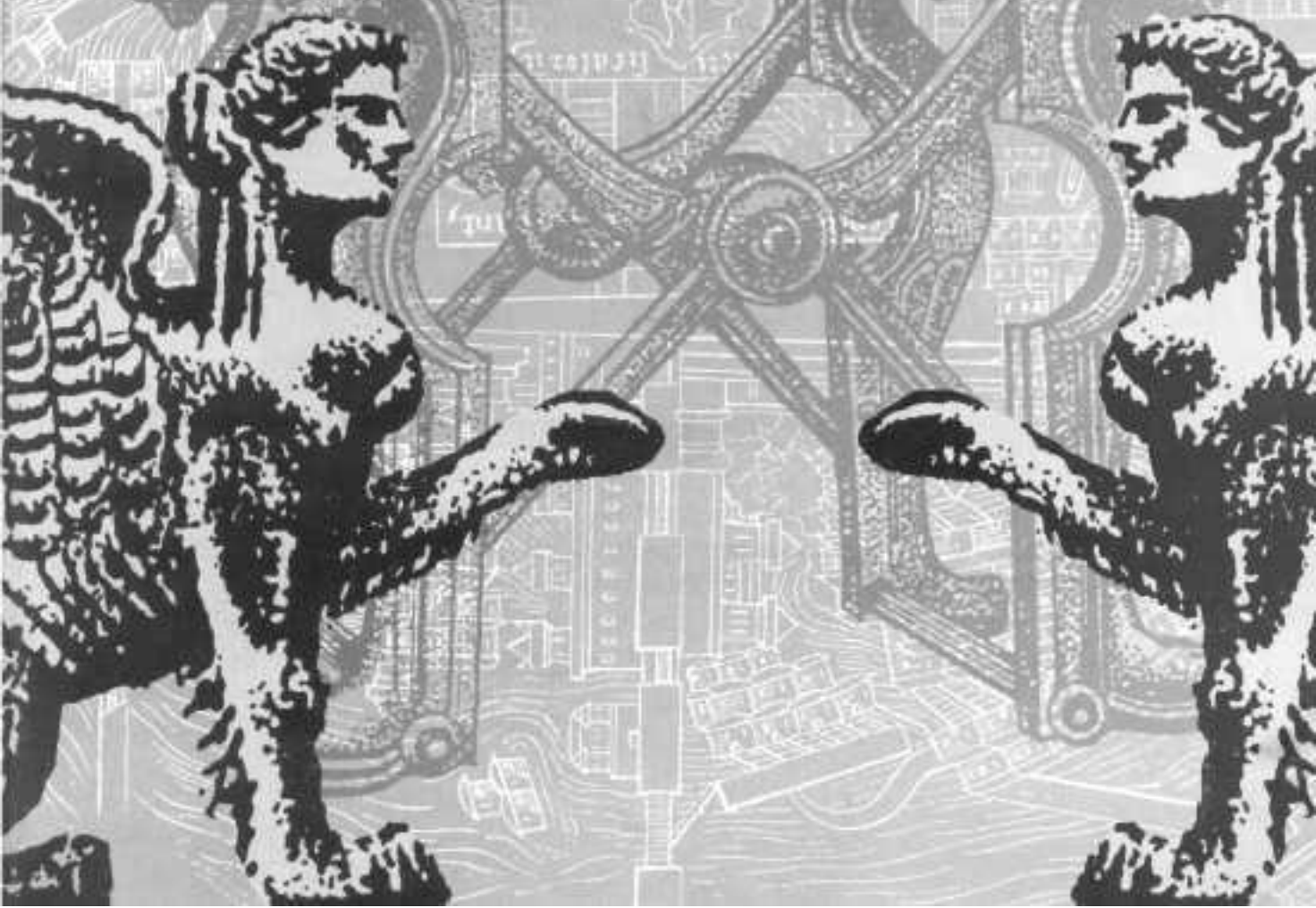

Hayalet Gemi

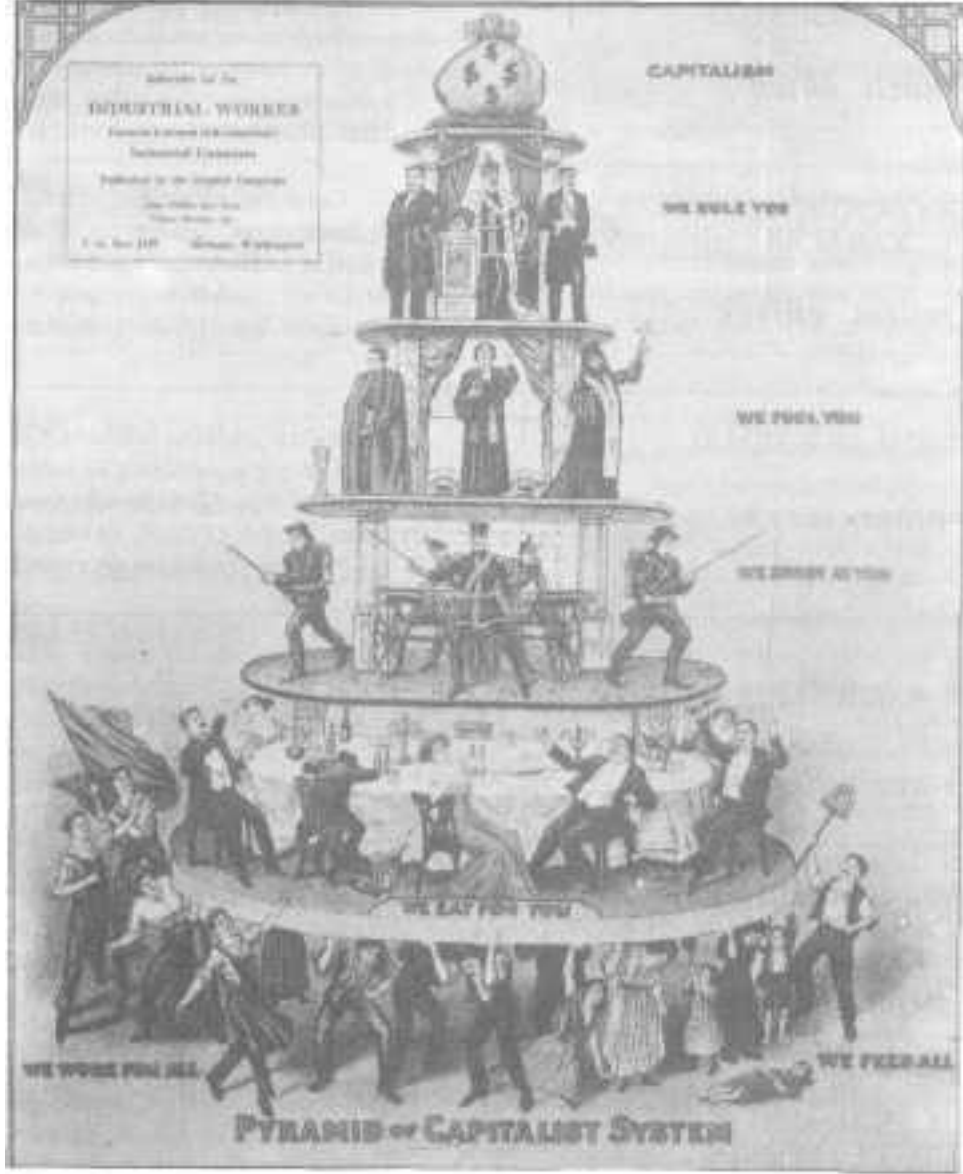
15.000 TL. Sayı 10 Temmuz 1993

*Başka bir dünya olduğuna yemin
edebileceğiniz o açık denizlerin gecesinden
çıkıp gelen hayalet geminin sisli şehir
caddelerinde, köy mezarlıklarının tarlalarla
kesiştği boşluklarda, çocuk parklarında ve
kurgusu boşalmış luna-parklarda, sandalyeleri
ters çevrilmiş meyhanelerde, okuyucuları
çoktan yokolmuş kütüphanelerin ıssız
koridorlarında gezindiğini mutlaka binleri
fısıldamıştır kulağınıza. Hatta geceleyin
birdenbire havlayan köpeklerin neden
ürktüklerini o zaman hissetmişsinizdir.
Ya da tüm bunlar uyku ile uyanıklık arasında
yaşanan türden bir hayal...*

seyir defteri

Rengârenk bir sisle kuşatıldığımız için heryerin ve herşeyin olduğundan farklı ve eksik görüldüğü, kendi içimizdeki karanlık kuyulara birer birer yuvarlandığımız ve yarın kimbilir kimlerin terazisinde tartılacak olan uyduruk günahlarımızla boğuştuğumuz bu tarihsiz yaşantımızın bir yerinde, o çıplak iktidar piramidini hatırlamakta yarar var galiba...

Bazı önemli şeyler değişiyor mu gerçekten ?

içindekiler

üstü çizilmiş kişiler

TARİHİN NERESİNDE
DURUYORSUNUZ?

nazlı ökten

6

Mücadeleler süregider ve siz yerinizi alırsınız, tarafınızı seçersiniz, tarihin (tarihlerin) neresinde durmayı seçiyorsanız orada durursunuz, işte bu noktada durup geriye bakanlar "boşunaymış işte her şey" deyip sıraya geri dönmezler, yılbaşı hindisini çamura düşürdüklerinde reklamcı kartviziti bastırmazlar

uçan Hollandalı

İKTİDARIN GÖĞSÜNDE AÇILAN KÜÇÜK
YARALAR

murat gülsoy

8

Kendi düşlerimiz. Çoğunlukla kimseyi ilgilendirmeyen, sıradan, zavallı düşlerimiz. Ne Süleyman 'm hazineleri gibi göz kamaştırıcı, ne Rodos heykelinin elindeki meşale gibi aydınlık, ne de Armstrong'un aydaki çıldırtıcı ayakizleri gibi kalıcı...

yanlış pusula

KARINCALAR İKTİDARI

pınar türen

13

Doğadaki tüm grupların belki de tek ortak yanları bir lidere ihtiyaç duymaları. Çok vahşi bir ortamla yaşanmadığı yani kaba kuvvete fena halde ihtiyaç duyulmadığı sürece liderlik, sürekliliği sağlayabilende toplanır (kraliçe an veya anakannca).

kayıp hazine

AŞK BU MU?

nazlı ökten

16

Aşk kralın kürkleri ve mücevherlerle süslü tahtında mı oturur, çıplak kölenin savunmasız bedeninde mi? Birileri bizle kedi fareyle oynar gibi oynadığında mı aşık olmuşuzdur yoksa içimizin kuyusuna düşüp de boğulmayan birini bulduğumuzda mı?

ezberimdekiler

DÜZEN VE İKTİDAR ÜZERİNE
ÇAĞRIŞIMLAR

nejat aksoy

18

Küfürler arasında yerini almaya başlayan politikacı tanımı evrenselleşmiştir: Yalancı, hırslı, işbiricisi, dinamik, yüzsüz, ulaşabildikleri ülke zenginliklerini ve vergileri destekçilerine, eş dostlarına satan, kiralayan, başlayan insanlardan oluşmuş bir meslek kolu.

sis düşleri

BU DEKADANSI
BANA LÜTFEDER MİSİNİZ?

ferhat aktan

18

"Tüm iktidar Sovyetler'e" sloganı geliyor aklıma. "Mahir Hüseyin Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş" yürüyor anısını. Sonra bir şarkı düşüyor hafızama Bulutsuzluk Özleminden "Dünyayı değiştirmek için ölmüşlerdi / boş harcanan yaşamlar mıydı onlar / Hayır olamaz hayır" demek kolay ama...

şeytanminaresi -

KAHİNLERİN TÜKENEN GÜCÜ

kubilay zeren

22

Derken bir kum fırtınası kopuyor. Ve sürüklenen çalılar, gizli bir kitabın yırtık bir sayfasını getiriyor beraberinde. "Sin Şin'a girince, mezarım bulunacak." Bu sayfa, çözde kaybolan kehanet kitabı Cifir'den... Ve yıllar yıllar sonra Osmanlı Sultanı Selim, Şam'a girdi ve Muhyiddin ibn'ül Arabi'nin mezarını buldu.

PUSLU MANZARALAR

selçuk akman

HEKİMLERİN HAKİMİYETİ

orhan selim

MARTHA'NIN RUHU

terrel miedaner

FİZİKGEÇERLİ MİDİR?

adolph baker

KUTSAL İSYANIN
TITAN-KAHRAMANI

sadık türksavaş

BEŞİNCİ HİKAYE
1. Bölüm

kaan yazıcıoğlu

İSTENMEYEN KONUK

ergun kocabıyık

kutupyıldızı

24

*Söz vermiştin öleceksin bu bahar
Şiir yazıldı kapanıyor perdesi
Karşımda*

Puslu Manzaralar.

deligönlüğü

27

*Veya bir parça işkenceye daha dayanıp
dayanamayacağınza sadece sesini duyduğunuz (çünkü
o sırada gözleriniz bağlıdır) bir yan-tann karar verir:
"Evet biraz daha dayanabilir..." Ya da enfenası idam
edilmeniz için gerekli olan sağlık raporunu onlardan
biri imzalarken siz çaresizce beklersiniz.*

kara göründü!

*Martha'nın ölümü için insan kadar "değerli" olmadığı
mazereti gösterildi. Bu insandan "daha az ruha" sahip
olduğu fikrine dair şifre sözcük olmalı. Ancak, zeka
düzeyi derecesinin gerçek bir göstergesi olabilir mi?
Emekli ya da çok yaşlı insanlar normal insanlardan
"daha az ruha" mı sahipler?*

med-cez.ii'

33

*Madem birbirimizi suçlamaya başladık, söyleyin
bakalım o zaman, bu şirin yeni uygarlığımıza
yaptığınız en son katkı neydi? Ülkeler zırdeliler
tarafından yönetilse de onların konuşmaları şairlerce
hazırlanır. Ya da, belki de, yazdığınız sigara
reklamlarıyla ovunuyorsunuzdur.*

deja vu

37

*Ev toprağın ölümlü oğulları,...
Kendini bilen kaderim, şöyle söyletti bana
her şeyin sonunda,...
Ölümsüzlük OYUN'a sahip olanlara ÖLÜM ise oyuna
gelenlere aittir.....*

ay tutulması

40

*Başında bitmemiş bir satır vardı: "iktidar, iktidarsa
eğer..." hemen ardından Lorca'dan bir alıntı; "Ölüm,
ölümse eğer". Lorca'dan alıntıyı epigraflarak
kullanmakla, kendi cümlesine devam etmek arasında
kalmışa benziyordu.*

sis düşleri

43

*Polis olduğunu, kendisinin bakanlık tarafından
verilmiş bir izinle istediği kişinin evinde kalmaya
yetkisi olduğunu açıklıyor. Eğer ona inanmıyorsa
elindeki kağıtta yazılı olan telefon numarasından
söylediklerini doğrulayabileceğini iddia ediyor.*

TARİHİN NERESİNDE DURUYORSUNUZ?

nazlı ökten

Foucault bize iktidar her yerde dedi. İktidarın sadece polisin copunda, öğretmenin not defterinde ya da müdürün önünde iliklenen düğmelerde değil; sevgilimizin bedeninde, dostlarımızın sözlerinde ya da doktorun beyaz önlüğünde gizli (ya da açık) olduğunu gösterdi bize. Onu bulduğu her yerde sobe dedi. İktidar başkalarının edimde bulunmasına etki (illa ki müdahale değil) ettiğimiz, bizim edimimize etki edilen her yerde duruyordu. Bu illetten kurtulmak -ya da ondan kaçmak- için anarşist olmak yetmiyor. Belki de yapılacak tek şey bir odaya kapanıp kimseleri görmemek, belki intihar etmek, belki -senin söylediğin gibi Murat- düşlerimize sığınmaktır. (Sanki düşlerimizde iktidar yok mu? Ama en azından, düşlerimiz bir başkasına etki etme gücünden yoksun. Belki de düşlerimiz iktidarın edilgen olduğu tek yer. Çünkü düşlerimizi yalnız kurarız. Senin kastettiğin yalnızlık bu mu yoksa Pınar? Belki de senin dediğin gibi, iktidarı tek bir kişiye devredip onun edimlerine maruz kalmayı seçmektir kurtulmanın yolu. Yine de ne dersen de, herkesin lider olduğu bir toplumun bir liderin zorunlu olduğu bir toplum kadar mümkün ve "doğal" olduğu düşüncesinden vazgeçmem.)

Madem edimin olduğu her yerde mümkün olan tek iktidarsızlık biçimi -tabii ki cinsel anlamını da içererek- edimsizlik, o halde arınmak adına iktidarsızlığı seçmek, kadın-erkek ilişkilerindeki etken-edilgen rolleri reddetmek adına heteroseksüel sevişmeyi reddetmeye benzemiyor mu? (Bu denli kolay bir *metafor* için okuyucular beni affetsinler, ama ne yapayım bir o denli açıklayıcı.)

Muktedir olmakla zorba olmak aynı şey mi? Muktedir olmadan yaşamayı, değiştirmeyi, sevmeyi sürdürebilir

*Ahmet Altan'ın Sudaki İz adlı romanının
kahramanlarından biri, öncü devrimci umutları
için gecekondü mahallesine yerleşmiş bir küçük
burjuva kadını yılbaşı gecesinde komşusuna
giderken elindeki hindiye çamura düşürdüğünde
birden -gerçeğin (!) farkına varır.
Devrim falan olmayacaktır!*

miyiz? Yoksa ben'im hayal gücüm mü sınırlı? Kimsenin
kimsenin edimine etki etmediği ilişkiler ilişki midir? Yoksa
hepimiz kendi içimize katlanıp kendimizi didik didik
etmeden edimde bulunmamalı mıyız? Tıpkı terapistten
geçmeden psikoterapist olunmayacağı gibi.

Peki iktidarın her yerde ve her zaman var olduğu
düşüncesi onu kaçınılmaz ve dolayısıyla "doğal" kıldığında
mücadele etmenin gereksiz ve anlamsız olduğu sonucu
çıkarılmayacak mı buradan? Foucault'nun düşüncesinin
itilebileceği (çekilebileceği, savrulabileceği, gidebileceği,
uğrayabileceği) son noktada (iktidarı yıktığımız her yerde
yeni bir iktidar yarattığımızda, söylemi kurnaya çalışırken
söylem yarattığımızda) yapılabilecek tek şey, maruz kalma
durumuna katlanmaktır; ancak bunun bilincinde olarak.
Oysa Foucault çok önemli bir şey daha söylüyor bize.
Diyor ki, mücadelenin varacağı bir son bir nokta yok.
Bana kalırsa bu Foucault'nun düşüncesindeki devrimci tek
yön. Mücadeleler süregider ve siz yerinizi alırsınız,
tarafınızı seçersiniz, tarihin (talihlerin) neresinde durmayı
seçiyorsanız orada durursunuz. İşte bu noktada durup
geriye bakanlar "boşunaymış işte her şey" deyip sıraya geri
dönmezler, *yılbaşı hindisini çamura düşürdüklerinde*
reklamcı kartviziti bastırmazlar. Her şey bir gençlik
heyecanı olarak buruk bir gülümsemeyle anılmaz.

İKTİDARIN GÖĞSÜNDE AÇILAN KÜÇÜK YARALAR

murat ülsoy

*Çoğu düşler gibi, bu düş de, içinde bulunduğu
durumla ancak kasvetli, üzücü bir şekilde
ilgiliydi, ama onu etkiledi. (...) Düş ne olursa
olsun, onu ihmal edecek olursak o gecenin
hikâyesi eksik kalacaktır. Hasta bir ruhun
karanlık macerasıdır bu.
İstirabın uykuda aldığı şekiller,
SEFİLLER, V. Hugo*

Yaz geceleri, şehrin yürünebilecek her yerinde dalgın ve yalnız insanların gezinmesi, zaten akışı ağırışmış olan zamanı daha da yavaşlatır sanki...Ve hayal içinde yürüyen insanların, umarsızca tüm geçmişlerini ve geleceklerini didiklediklerini, acılarını ve hayalkırıklıklarını adeta parmaklarıyla birer birer saydıklarını anlamak için karanlıkta arada sırada arabaların ışığıyla boyanan titrek silüetlerine şöyle bir bakmak yeterlidir. Ve, serin denizlerin yüzünü yalayarak çok uzaklardan kopup birdenbire herşeyi karıştıracak deli bir rüzgarın, bu talihsiz insanların avuçlarında kanayan pişmanlıkları ve ihanetleri ve kederleri ve günahları ve tüm unutulmak istenen şeyleri süpürüp uzaklara gölüneceği hissine kapılının

Ben de her akşam olmasa da sık sık, bu cehennemyürüyüşüne katılmaktan kendimi alamam. İşte yine böyle rüzgârsız ve bunaltıcı yürüyüşlerden birinde eski bir arkadaşına rastladım. Evet aslında çok sıradan bir olay. Hatta öyle ki, beş on dakika sonra bankla yanyana oturup susmaya başlamıştık bile. Susulmasınduntedirgin olduğumdan mıdır nedir lüzumsuz yere 'bir gece önce gördüğüm düşlerimianlatmayabışladım. Burayakadarher şey sıradanlığını koruyordu hâlâ. Ta ki arkadaşım geç olduğunu söyleyip yanımdan ayrılır ayrılmaz, o ana kadar dikkatimi pek çekmeyen yaşlı ve sarhoş bir adamın gelip benimle sohbet etmeye başlamasına kadar.

Herkesin düşlerini hatırlamadığını söyledi ilk olarak, sonra da kendi düşlerini anlatmaya koyuldu. Arada sırada hayatın ne kadar acı, düşlerinse ne kadar güzel olduğunu söyleyip başka düşlere hatta başkalarının düşlerine geçiyordu. Saatler su gibi akmıştı ve artık eve dönmek istemiyordum. Bu yaşlı adamda öyle bir şey vardı ki... sanki, sanki kendi yaşlılığımla konuşuyordum. Sanki gördüğü değil de benim gelecekte göreceğim düşleri anlatıyordu.

Sonra derneğe gittik. Dernek dedikleri Beşiktaş'ın hiç bilmediğim sırtlarından birinde kat karşılığı müteahhide nedense verilmemiş eski konaklardan birinde, bir lokaldi. Biz gittiğimizde hemen hemen kimse yoklu diyebilirim. Bana verilen yataktaki uçuşuma düşergibi uykunun içine yuvarlandığımı hatırlıyorum sadece. Etesini gün uyandığımda akşamüslüydü. Gün ölmüştü. Bir perşembe yaşanmadan geçmişti.

Nihayet kaldığım odadan çıktığımda, bir çok insanın hazır bulunduğu bir toplantının yapılacağını öğrendim ve alelacele kendime çeki düzen verdim. Dün gece beni derneğe getiren yaşlı adamı göremiyordum ortalıkta. Hatta onun gibi berduş kılıklı kimse de yoktu. En felaket durumda olan bendim herhalde fakat topluluğa daha dikkatli baktığımda benim kadar genç kimsenin olmaması tuhaf bir rahatlama hissi verdi.

Demeğin başkanı ya da kurucusu olduğu açıkça anlaşıl in bir ad;un gelip elimi sıkı ve aralarına katılacağım için çok gururlandıklarını söyledi. Genellikle orla yaşa merdiven dayamış ve geçirdikleri hayal tarafından hırpalandıklarını belli etmemeye çalışan bu şık ve sessiz insan grubu kibarca koltuklara kuruldular. Ben de bir fincan yasemin çayı ile avuçlarımı ısıtarak büyüklüğüm kolluktan olacakları beklemeye

*Artık yazının iktidarı da bitti.
Yazıyla birlikte büyük düşlerin ve
ütopyaların da sonu geldi.
Artık yeni bir dünya kurmak özlemi
ekenler, medya krallığının cüce
soytarılara dönüştüler.
Görüntünün iktidarı kuruldu binbir renk
ve biçimde.*

başladım. Demeğın başkanı sandığım adam
kürsüye benzer yere çıkıp herkese hoşgeldiniz
dedikten sonra ağır ağır konuşmaya başladı:

Sayın Konuklar,
Hepimizi bu çatı altında tekrar görmenin
nasıl bir mutluluk ve kıvanç kaynağı
olduğunu anlatacak kelimeleri bulmakta
inanın güçlük çekiyorum. Her anında
birbirinden değışik ve korkunç acılar
Çektiğimiz bu asri zamanların en kötü
günlerinde birarada olmak safça görülen bir
düş değıl de nedir? Dünya tarihine şöyle bir
göz attığımızda daha karanlık ve umutsuz
bir zaman diliminin hiç bir çağda ve ülkede
yaşanmadığını görmenin acısı ile yozlaşan
ruhlarımız daha ne kadarını görmeye
dayanabilecek bilemiyorum...

Ne tanrılardan, ne kahramanlardan, ne yüce
bilgilerden, ne de insan yığınlarından
umutlanan, gelecek güzel günlere dair
düşünen kimsenin kalmadığı çıplak bir
gerçek olarak her yapmak istediğimiz şeyin
önüne muzaffer bir edayla dikiliyor artık.
Mücadele mi? Çoktan unutulmuş ve
yıpranmış bir hayal...

Mimariningotik iktidarının matbaanın
icadıyla sona ermesinden sonra açılan bilgi
çağının yarattığı o heyecanlı şiir bugün
bizler için çok uzak bir masal, insanlığın
büyük sözlerini taş, tuğla ve ahşapla telaffuz
eden mimarının iktidarı yerini basılı yazıya
bıraktığında sanmıştık ki büyük düşleri hep
birlikte paylaşarak dünyaların en güzelini
kurabileceğiz. Kağıt üzerine düşen her

kelimeyle çoğalıyoruz sanmakla içine
düştüğümüz yanlışının büyüklüğü,
öldiüüğüümüzü sandığımız her tanrının
tekrar tekrar dirilip karşımıza çıktığında
duyduğumuz dehşet ile kıyaslanabilirdi
ancak. Ve biz usanmaksızın ve de asla
uslanmaksızın sanmıştık ki, yüzyıllar
boyunca elden ele gezen kitaplarda
anlattığımız büyük düşlerimiz insanlar
tarafından benimsendiğinde bu düşler gerçek
olacak. Üstelik, uçmayı, denizler altına
inmeyi, yıldızlara ve vücutun içindeki mikro
dünyalara yolculuk etmeyi düşleyenlerin
hayallerinin birer birer gerçekleştiğini
görürken sanmıştık ki tanrılardan sonra
zorbarların ve savaşların ve tüm kötülüklerin
iktidarı da yok edilebilecek. Sanmıştık ki,
hırsın, Mirasın, paranın iktidarı birer birer
yıkılıp yerine muazzam büyüklükte bireşitlik
düşü iktidara gelecek. Fakat, her yıkılan
iktidarın, yerini yeni iktidarlara bıraktığını,
her mazlumları kurtarma düşünü fıslıdayan
dinini yeni mazlumları yarattığını endişeyle
izledik. Ve devirler değışe de biz
değışmedik; yazıya ve büyük düşlerimize ve
insanlara inandık.

Aıtk yazının iktidarı da bitti. Yazıyla birlikte
büyük düşlerin ve ütopyaların da sonu geldi.
Aıtk yeni bir dünya kurmak özlemi
ekenler, medya krallığının cüce soytarılara
dönüştüler. Görüntünün iktidarı kuruldu
binbir renk ve biçimde. Her an, insanı
felakete sürükleyen büyü ve sihir bulaşıyor
kağıt gibi incelmış zihinlere. Renkler ve
sesler ve biçimler düşünülüyor,
hesaplanıyor, kurgulanıyor... Tarih bu çılgın
tiyatronun kostüm deposuna dönüşürken
yıldızlar birer sabun köpüğü gibi zamanın
küçük kesirlerinde büyüyüp büyüyüp
yokoluyorlar. Etrafımızı saran boşluğun
boşluk olduğunu anlayamadığımız için
tükendiğimizi de asla farkedemiyoruz.

Ve biz, tüm bu korkunluğun bilincinde
olarak herşeyi terkederek şu yıkık dökük
konağın zamansızlığını yaşadık. Tek
kurtuluşumuz olduğunu biliyoruz değıl mi
sevgili dostlar! Yine de hepimizin gözlerinde

*Ve biz usanmaksızın ve de asla uslanmaksızın sanmıştık ki, yüzyıllar boyunca elden
ele gezen kitaplarda anlattığımız büyük düşlerimiz insanlar tarafından
benimsendiğinde bu düşler gerçek olacak.
... sanmıştık ki tanrılardan sonra zorbaların ve savaşların ve tüm kötölüklerin
iktidarı da yok edilebilecek.*

*İktidar canavarının
küçük bir hücresi olmaktan
kurtulduğumuz tek yer
düşlerimizin kimi zaman korku kimi
zaman heyecan ve coşku dolu zamanları
ve mekanları artık.*

tedirginlik ve endişe bulutlan geziniyor. Bu da bir yanılısma, bir avuntu diye düşünüyorsunuz belki. Evet gerçek-ten de büyük bir yanılısma ama başkaca bir çıkış göremiyorum. Tek bir çıkış ümidimiz var artık: Düşlerimiz...

Kendi düşlerimiz. Çoğunlukla kimseyi ilgilendirmeyen, sıradan, zavallı düşlerimiz. Ne Süleyman'ın hazineleri gibi göz kamaştırıcı, ne Rodos heykelinin elindeki meşale gibi aydınlık, ne de Armstrong'un aydaki ıldırıtcı ayakizleri gibi kalıcı... Uçucu ve ürkek ve anlatmaya bile çekindiğimiz, gizli düşlerimiz. Bizim olan, sadece geceleri yalın/, kaldığımı/da uyku ya da uyanıklık anlarında nedenini bilmeksizin kurduğumuz düşler. Mesleğimiz, cinsiyetimiz, hayat içersindeki yerimiz ne olursa olsun İktidarın giremediği tek yer olan düşlerimi/, iktidar canavarının küçük bir hücresi olmaktan kurtulduğumuz tek yer düşlerimizin kimi zaman korku kimi zaman heyecan ve coşku dolu zamanlan ve mekanları artık.

O yüzden sadece bunlara sığınarak sıfıdan başlıyoruz dosanm. Okuduğumuz tüm kitaplan, seyrettiğimiz tüm ilimleri, dinlediğimiz tüm müzikleri, bize öğretilen her şeyi unutarak, tüm bilgileri umarsızca beynimizden silerek baştan başlıyoruz. Sadece kendi zavallı düşlerimizin labirentini takip ederek birbirimizi bulacağımıza inanıyoruz. Ve işte bu yüzden her sabah uyandığımızda düşlerimizi kendikendimize tekrar ediyoruz. Sonra birbirimize anlatıyoruz. İşte o noktada tüm korku ktlklerin iktidarının gğşsnde küçük yaralar açabiliyoruz. Çünkü düşlerimiz

başkalarının üzerinde güç uygulamayan, haskı yapmayan tek varlığımız. Çünkü trn hayatımızın bile bambaşka insanlarına ėırlıėı altında şekillendiği ve acılarımızın ve sevinlerimizin bile çoğu zaman ezecek birilerinin bulunduğunu biliyoruz.

O yüzden sevgili dostlar, şu delice bir araya gelişimime devam edelim. Herşeye baştan başlarsak belki tekrar büyük bir dş yakalayabiliriz. Kendi dşlerimizden güzelini tasavvur edemiyorum...

Ben tüm bu konuşma sırasında sarhoş gibiydim, Yasemin ayının içimi gıdıklayan o mistik buğusuyla şakaklanmı ovan tanımadığı ellerin sıcaklığı anısında başkanın konuşması iliklerime kadar işlemiş, aradan bunca zaman geçmesine ve bu konuşmanın bir eşine daha o zamandan bu yana rastlamamama rağmen hâlâ kelimesi kelimesine hatırlıyorum. Başkanın konuşmasından sonra herkes kendi arasında sohbet etmeye birbirine düşlerini anlatmaya başladı. Sabaha kadar bu muhteşem toplantının tadını çıkardım. Sanki sabah herşeyin biteceğini hissetmiş gibiydim. Gerçekten de gün ışırken insanların birer ikişer dağılmasıyla birlikte kendimi beni buraya getiren yaşlı adamın tuttuğu ve beni nazikçe bindirdiği takside buldum.

Daha sonra birçok defalar, özellikle bunaltıcı yaz gecelerinde o sahil yürüyüşlerinde o konağa tekrar gitmeyi düşündüm fakat cesaret edemedim. Korktum çünkü bu tür hikyelerin sonunda benim gibi bir kahraman o konağın bulunduğu yere gittiğinde ya öyle bir yerin varolmadığını ya da konakta yaşayan insanların bu olaydan tamamen habersiz olduklarını görür. Ve her şeyin bir dş olduğuna zorunlu olarak karar veren kahramanımızın üzerindeki izler arlık ne kadar kalıcı olur bilemiyorum. Ben bu yüzden ne oraya tekrar gittim ne de bu olayı kurcaladım. Sadece o ağır yaz gecelerinde sahilde oturduğum bir bankta içimi temizleyen yasemin çayını, şakaklarımı dinlendiren o gizemli elleri ve o insanları ve kendi zavallı düşlerimi düşündüm, o kadar. Her sabah uyandığımda düşlerimi anlatacak birilerini arayışımın nedeninde busanıyorum.

- "Efendim" diye kekeledi... "Kral Hazretleri... Haşmetli... size nasıl hitap etmem

gerekiyor acaba?"

Sesinin en yüksek noktasına varmıştı, ne inmesini, ne de daha yukarı çıkmasını becerebiliyordu.

- "Kral Hazretleri, haşmetmeap, ya da arkadaş de, canın nasıl isterse bana öyle hitap et. Ama, çabuk ol. Savunman için bana ne söyleyeceksin?"

Gringoire: "Savunmam için mi?" diye düşündü. "İşte bu hoşuma gitmedi!" Kekeleyerek söze başladı: "Ben bu sabah..."

Clopin Trouillefou: "Seni şeytan paralasın!" diye onun sözünü kesti. "Adını söyle ahlâksız! Başka şey istemez. Dinle bak. Sen burada kudretli üç hükümdarın karşısındasın: Biri,

Ahlâksızların büyük kralının yerine geçen halefi, Metelik Kralı, Külhanbey krallığının yüce hükümdarı Clopin Trouillefou;

şurada başı bir paçavrayla sanlı gördüğün, yaşlı san adam

Çingeler ve Bohemya Dükü Mathias Hungadi Spincali; bizi dinlemeyip de bir ahlâksız karıyı okşayan şu şişko da Sayıştay

Kâtipleri Loncası'nın imparatoru Guillaume Rousseau'dur.

Bizler senin yargıçlarıdır. Sen külhanbeyi değilken

Külhanbeyler ülkesine girdin, ülkemizin imtiyazlarına tecavüz ettin. Hırsız, dilenci, serseri değilsen cezalandırılman gerek.

Bunlara benzer bir şey misin? Kendini temize çıkar. Sıfatlarım say bakalım."

Gringoire: "Ne yazık ki o şerefe nail olamadım" dedi. "Ben temsilin yazarı..."

Trouillefou ona lafını tamamlatmadan: "Yeter" diye söze başladı: "Asılacaksın. Pek basit, namuslu efendiler! Bizimkilere karşı siz nasıl davranıyorsanız, biz de sizinkilere karşı aynı şekilde davranıyoruz. Sizin serserilere uyguladığınız yasayı dilenciler sizin için kullanıyorlar. O kanun kötüyse kabahat sizin. Arada sırada, kenevir gerdanlığın üzerinde namuslu bir adam yüzü görmek gerek. Bu, olaya şeref kazandırır. Hadi bakalım arkadaş, dünyalıklarını şu masum kızlarla paylaş hele..."

Victor Hugo, Notre-Dame de Paris

KARINCALAR İKTİDARI

pınar türen

İlk zamanlarda insanlar bir başbuğları olduğunun pek farkında değillerdi (Başbuğun etkisi o kadar belirsizdi). Sonraları halk başbuğu sevdi ve övdü (gördüğü iyilikler için), daha sonra, ondan korktu (yasaları yüzünden) ve onu hor gördü, (haksızlıklarından ötürü). Kendisine dürüst davranılmadığı için, dürüst olmaktan çıktı ve güzel işlerle sonuçlanmayan güzel söz/er dinleye dinleye güvenini yitirdi.

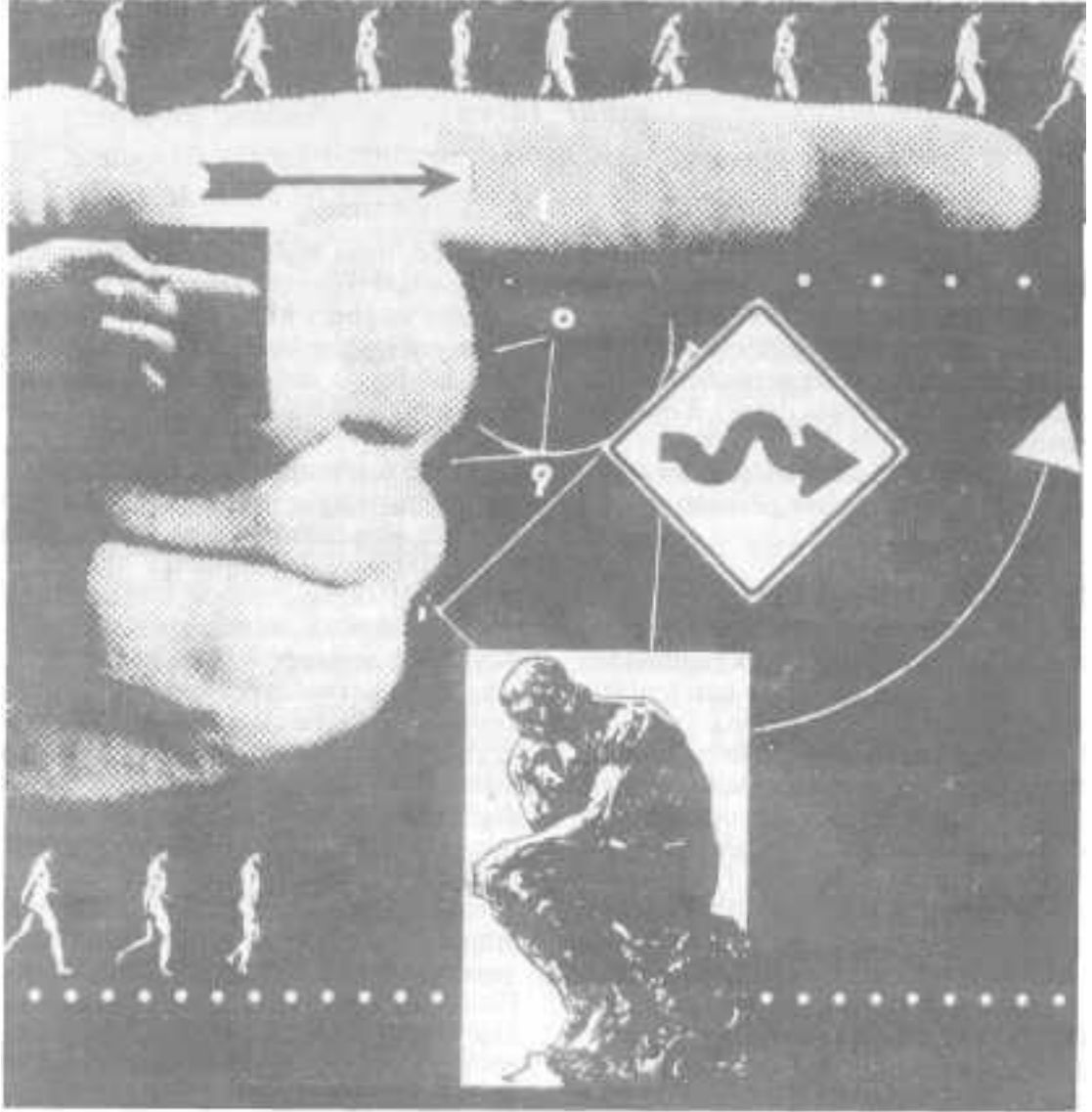
Lao Tzet

İlkokullarda doğa bilime dair ne öğrendik doğrusu pek hatırlayamıyorum ama çizgi filmlerden mi yoksa hayat bilgisi kitaplarından mı geliyor bilmem uzun yıllar karıncaların mükemmel yaratıklar olduklarına inandım. Sonra La Fontaine'in meşhur fable'ını öğredik hatta ezberledik: Çalışmanın erdemi, tembelliğin düşmüşlüğü. Çalışkan karıncayı ezmeyi öğrenirken çalgıcı ağustos böceğine de "oh olsun" demeyi öğrendik. Maalesef bu ya'ının konusu karıncaya karşı ağustos böceğini yüceltmek değil. Daha da garip olan insana hiçbir şekilde benzemeyen karıncaların grup halinde yaşam tarzlarıyla insanların yaşam tarzlarının bu kadar benzemesi. İleriyi garanti altına alabilmek için çalışmak, bunu yaparken de son derece belirli iş bölümü uygulamak: yemek bulan işçi karıncalar, larvalara bakan erkek karıncalar, grubu koruyan asker karıncalar ve tabii ki üremeyi yani sürekliliği sağlayan anakarınca. Her ne kadar bu grup hiyerarşisini insan topluluklarına uyarlamak mümkünse de insanların grup halinde yaşamaları ile karıncaların (ve irili ufaklı daha birçok hayvanın) grup halinde yaşamaları arasında hem dehşet verici benzerlikler hem de kesin ayrılıklar var. Hayvan gruplarındaki korkunç düzen, insan gruplarına gelince yerini karmaşaya bırakır. Nasıl bırakması ki? Ne de olsa insan düşünebilen bir varlık, karşı koyabilen, isyan

edebilen, daha fazlasını isteyebilen bir varlık. Mükemmel işleyen hiyerarşi ve akıl almaz disiplin ve görev bilincinde karıncalara en çok benzeyen toplum Japonlardır ki onların da neden hâlâ böylesine disiplinli oldukları tam olarak anlaşılabilmiş değildir.

Doğadaki tüm grupların belki de tek ortak yanları bir lidere ihtiyaç duymaları. Çok vahşi bir ortamda yaşanmadığı yani kaba kuvvete fena halde ihtiyaç duyulmadığı sürece liderlik, sürekliliği sağlayabilende toplanır (kraliçe an veya anakarınca). İnsanlık tarihinin de başlarında biryerlerde anatanrıçanın doğal liderliği köle-işçi erkekler tarafından gayet olağan görülürken kuvvete dayalı bir devrimle erkeğin iktidarı ele geçirmesi henüz doğada sıkça rastlanan bir durum değil. Şimdilik doğurganlıkları sayesinde dişilerin liderlik tahtları garanti altındaya benziyor taki işçiler devrim yapana kadar. Liderlik ve iktidar mücadelesi insanlarda son derece karmaşıkken örneğin karıncalarda bir grupta 30 tane lider bir arada kavgasız gürültüsüz yaşamayı başarabiliyor. Oysa insanlar öyle mi? Fatih Sultan Mehmet'in kanunlarında iktidarı tek elde tutmak uğruna kardeşlerin öldürülmesi dahi reva görülüyor, böylece hem "çok sesliliğin" getirebileceği sorunlar ortadan kalkıyor hem de Fetret devri gibi bir dönemin tekrarlanması engelleniyor. Geliştiği söylenen medeniyetin baştaçı demokrasi ise iktidarı önce halka bırakıyor gibi yapıyor ama sonra masum bir numarayla ister istemez yine tek bir liderin eline geçmesine izin veriyor. Artık liderin seçilmiş olması veya babadan devir teslim almasının pek önemi kalmıyor önemli olan insanların bir arada yaşayabilmek için bir kişinin iktidarına yani bir lidere ihtiyaç duymaları.

Thomas Hobbes insanın doğal durumunda bencil olduğunu ve içgüdüsel olarak hep kendi

Geliştiği söylenen medeniyetin baştacı demokrasi ise iktidarı önce halka bırakıyor gibi yapıyor ama sonra masum bir numarayla ister istemez yine tek bir liderin eline geçmesine izin veriyor. Artık liderin seçilmiş olması veya babadan devir teslim almasının pek önemi kalmıyor önemli olan insanların bir arada yasayabilmek için bir kişinin iktidarına yani bir lidere ihtiyaç duymaları.

*Nedense birlikte yaşamak hem zaruridir
hem de katlanılmaz bir ağırlıktır ve her
an çıkabilecek muhtemel bir anlaşmazlık
veya kaosa karşı bir kişinin iktidarı
gereklidir.*

istediğini yapmaya eğilimli olduğunu söyler. Ancak aynı doğal durumda bireylerin istek, hak ve çıkarlarının çelişeceği açıktır. Zira herkes kendi hakkı için başkalarının haklarını çiğnemeyi mubah görecektir. Bu ise herkesin herkese karşı sürekli bir savaş halinde olmasıdır. İşte burada Hobbes'ın görüşleri ilginçleşiyor. Diyor ki: böyle bir durumda kimin haklı olup kimin haksız olduğu tartışılmaz. Bir başka deyişle doğal bir durumda doğru ve yanlış haklı ve haksız gibi kavramların anlamı yoktur. Hobbes gücün ortak olduğu her yerde bunun böyle olduğunu söylüyor ve buralarda ne yasa ne de hakdan bahsedilemeyeceğini söylüyor. Ama bir yandan da insan ancak toplum içinde yaşamını devam ettirebilmektedir. Ama bu başkalarıyla birlikte yaşamının getirdiği sürekli savaş durumu insanı korkutur zira yaşamını devamlı tehdit eder. İşte bu tehlike ve onun doğurduğu korku, insanı en mantıklı çözümü seçmeye iter ki bu barışdır ve bu barışın sağlanması ancak insanın doğal haklarından vazgeçerek onları bir lidere devretmesi ve bunun karşılığında da korunma beklemeyle oluşacaktır. İşte insan ancak bu anlaşma (hakların karşılıklı olarak devredilmesi) sayesinde toplum oluşturacak ve barış içinde yaşamını sürdürebilecektir. Machievelli'ye göre de doğa insanları her şeyi elde etme susuzluğu ve herşeye ulaşma güçsüzlüğü ile yaratmıştır. Bu yüzden insan gruplarında karmaşa daima muhtemeldir. Bunu önlemenin tek yolu ise birilerinin güç kullanmasıdır. Ve iktidara sonsuz güç veren meşhur sözünü söyler "amaca ulaşmak için her yol mübahtır" Hobbes'a kanının son damlasına kadar karşı çıkan Rousseau öncelikle insanın "insan gibi" olabilmesi için doğa içinde eğitimi savunur. Ama iş bu insanın birlikte yaşamalarına gelince Rousseau da hiç istememekle birlikte Hobbes'dan esinlenmiştir. Sonuçta Rousseau'nun Toplum

sözleşmesi ile Hobbes'un Anlaşması arasındaki tek fark iktidarların adının değişmesidir aslında. İnsanları eşit görmek, özgür bırakmak iyi de biraraya geldiklerinde çıkan karmaşayı çözmenin tek yolu da birilerine liderliği bırakmak galiba.

Bu görüşler daha da çoğalabilir, her düşünür her siyaset tarihçisi veya her sosyolog bir başka görüş getirebilir ama sonuçta ortada olan her durumda ve tarihin her evresinde ister 10 kişilik bir grup ister 10 milyonluk bir ülke olsun bir lidere her zaman ihtiyaç duyar insan. Nedense birlikte yaşamak hem zaruridir hem de katlanılmaz bir ağırlıktır ve her an çıkabilecek muhtemel bir anlaşmazlık veya kaosa karşı bir kişinin iktidarı gereklidir. En ufak grup ailede bile eşit kaülüm sağlamaya imkan yok ve bu az sayıda üstelik de duygusal bağlarla birbirine sıkı sıkı bağlanmış insanlar dahi bir lidere nedense ihtiyaç duyuyorlar. Bakınız T.C. anayasası ne diyor: ailenin reisi babadır. İllaiki bir lider. Her toplumun hatta her grubun ihtiyaçlarına göre ortaya çıkardığı bir kişinin olması, liderlerin her yönleriyle araştırılmasını cazip hale getirmişse de ortaya elle tutulur kesin özellikler çıkarılamamıştır. Çocuklardan oluşmuş üç gruba yapmaları için bir iş verilmiş. Bir gruba otoriter, bir diğerine demokratik, son gruba ise hiçbir işe karışmayan serbest bir lider verilmiş. Gönül isterdi ki en çok işi yapan, en iyi anlaşılan grup serbest liderli grup olsun ama maalesef sonuçta en çok işi otoriter grubun, en kaliteli ve iyi işi de demokratik grubun yaptığı ortaya çıkmış. Serbest gruptakiler ise hiçbirşeyden memnun kalmayarak hiçbir iş de yapmamışlar.

Özgürlüğe olan inancım bu sonucu ciddiye almamı engellese de insanların birlikte yaşamalarının zorluğuna ve bir iktidarın varlığının kendiliğinden ortaya çıkmasına sırt çevirenleyiz. Yine de içimizdeki özgürlük ateşini yalnızlığımızla örtmeye çalışıp belkide kendimizi kandırıyoruz. Her ne kadar "yalnızlık edebiyatı" çok beğenilse de ve insan ne olursa olsun "aslında ben hep yalnızım" dese bile ne teorik ne de pratik, hiçbir insan tek başına değildir.

AŞK BU MU?

nazlı ökten

Annemin sözünden neden hiç çıkmadım. Beni döver diye korktuğumdan mı, bana çukulata şeker vermeyeceğini düşündüğümünden mi, beni tuvalete kapaür diye mi, beni artık sevmeyeceğini sandığımdan mı? Kâbusların en büyüğü bu sonuncusuydu herhalde. Annemin gözlerinde çakan bir kaç dakikalık soğuk bir bakış içimde korkunç bir yalnızlık duygusu büyütürdü.

Sevmediğim öğretmenlere kafa tutmak kolaydı. Oysa sevdiğim bir öğretmenin ufacık bir uyarısı beni yerin dibine sokardı.

Sonra sevgililerim oldu. En ufacık rahatsız göz kırpışlarmda telaşlara kapıldım. Öylesine söylenivermiş bir sözü geçirdim kafamın içinden saatlerce. Gözlerimin içinden kayıveren bir bakış içime küçük zehirli oklar sapladı. Terkedildim ve yerlere yapışarak ağladığımda sordum kendime. Bana böylesine acı çektirme gücünü bir başkasına nasıl verebilmişim. Böylesine delici bir acı kavurduğunda içimi... Bu cümleyi yanda bırakıp bir soru soracağım şimdi. (Üzerimizde en büyük iktidarı sevginin ve aşkın kurduğunu söylemeden önce) Neden terkedilmek ölmek üzere olan bir kedi gibi kaçıp saklanma arzusu uyandırır içimizde. Neden bunca utanç vericidir? İstenmemek, yok sayılmak, belki de karşımızdakinin üzerindeki gücümüzü kaybetmek. Aşk bir iktidar biçimiye eğer (Bu sözü ağzımızda sakız etme tehlikesini de gözönünde tutarak) kendimizi her şeyimizle silahsız ve savunmasız çıplak ruhumuzla koyuverdiğimizde birinin önüne -dostumuz, sevgilimiz her kim ise- bunun adı ne olur?

Aşk kralın kürkleri ve mücevherlerle süslü tahtında mı oturur, çıplak kölenin savunmasız bedeninde mi? Birileri bizle kedi fareyle oynar gibi oynadığında mı aşık olmuşuzdur yoksa içimizin kuyusuna düşüp de boğulmayan birini bulduğumuzda mı?

Onu bulduğumuzda tanır mıyız peki, o olduğunu bilir miyiz? Belki herkes herkese aşık olabilir, aşkın tanımı bu ikincisi ise. Eğer değilse gücü gücü yetene...

DÜZEN VE İKTİDAR ÜZERİNE ÇAĞRIŞIMLAR

nejat aksoy

Demokratik bir ülkede iktidar olmanın çeşitli yollar vardır. Perde arkası iktidar gizli kalmayı tercih eder. Sözde halkın seçtiği 'gerçek' iktidarlara değişse hile perde arkası iktidarı oluşturanların çoğu kalıcıdır. Ülkeyi yönetenler onlardır.

Küfürler arasında yerini almaya başlayan *politikacı* tanımı evrenselleşmiştir: Yalancı, hırslı, işbiririci, dinamik, yüzüstü, ulaşabildikleri ülke zenginliklerini ve vergileri destekçilerine, eş dostlarına satan, kiralayan, bağışlayan insanlardan oluşmuş bir meslek kolu. Bir politikacının seçilebilmesi için tanınması gerekir. Tanıtım ancak parayla olabilmektedir, ilanlar, mitingler, propagandalar büyük bir yekûn tutsa da esas yekûnu hasır altı harcamalar tutar. Bu yekûn halka ödetilir. Devlet adamlarının hiç çekinmeden boy gösterdikleri ilkel korsan ve özel televizyon kanalları, her gün birşeyler saçmalamak zorunda olduklarını sanan değişmez köşe yazarlarıyla ciddiyetsiz ve kalitesiz basın ve işadamları toplulukları destekleri karşılığında seçilmelerini sağladıkları politikacıdan hizmet beklerler.

Bu hizmet, teşvikler, yasal değişiklikler, kararnameler, vergi afları, göz yummalar ve hatta para olarak, destekçilere ve destek sürdürecekler geri döner. Sürü içgüdüğü ile yaşayan ve gitgide fakirleşen halkı kandırmak çok kolaydır. Seçmeleri için önlerine çıkarılan kişiler hakkında bildikleri, yalnızca bilmeleri istenen kadardır. Taraflar birbirlerinin yolsuzluklarını, kötü yanlarının ortaya çıkarmazlar çünkü hepsi aynı durumdadır. Sonuçta halk oyunu vererek aslında birbirinden pek farklı olmayan birilerini başa geçirir. Seçilen yalnızca eğilimdir yani sağ, sol, şeriat gibi. Seçilenlerin icraatları genelde farklı olmayacaktır. Kısa sürede halka verilen sözler unutulur ya da

baştan savma gerçekleştirilir. Vatan, millet masalları ile fedakarlık istenir. Ülkenin, halkın refahı ve geleceği için alınması gereken kararlar ve uygulamalar kolay değildir, çok vakit alır. Bunun yerine halkın önüne meşgul olmaları için bir sürü ıvır zıvır şey atılır ve bedel ödeme, yeni destek arama, göz boyama ile uğraşılır, içlerindeki insan sayısının *hayvansılara* göre fazla olduğu durumlarda iktidarlara ne denli olumlu işler yapabildiği birçok demokratik ülkede zaman zaman görülmüştür. Demokrasinin tam oturmadığı ülkelerde herşey aptalca ve cahilce yapıldığından, gerçekler ortadadır.

Dürüstü, akıllı başında olanı ve zengini dahil olmak üzere tüm milletvekilleri maaşlarını bir oturumda astronomik rakamlara çıkarabilecek ve ömür boyu çok rahat yaşam sürmelerini sağlayacak kararları alabilecek kadar karakter özüllüdür.

Saçmasapan bir yönetim biçimine doğru ilerlemesine ve iyice ufalma tehlikesine rağmen cumhuriyet kurulmuş ve doğal kaynakları ile zengin sayılabilecek bir ülke halka teslim edilmiştir. Bu güne değin hemen hemen her konuda hep geri sıralarda yer alınmasının suçlusu hiç şüphesiz bugüne kadar ülkeyi yönetenlerdir. Dönem dönem olumlu şeyler yapılsa da çapulculuk, yağmacılık, yüzüstü galip gelmiş. Günümüzde ise bu tür şeyler daha da açık yapılıyor. Halkın büyük bir bölümü bu şekilde yaşamaya başlamış. Her sınıftan insan arasında bu şekilde yaşam sürenler çoğunlukta. Bu yüzden yöneticilere karşı kimse isyan etmiyor. Edenler de seslerini duyuramıyorlar, zaten azınlıktalar. Verimli tarım alanları, ormanlar iki ay oturuş yazlıklar uğruna katlediliyor. Baştan savma yapılan yollar, yabancı benzerlerinden çok daha pahalı ve can güvenliği sağlamayan arabalar

Tüm kararların halk tarafından verildiği, her tür bilgi, yasal işlem, yazışmalar ve benzeri birçok şeyin açık olarak yapılabilceği bir sistem kısa bir süre sonra teknolojik-olarak gerçekteşebilir. Lidersiz, partisiz, 'politikasız' bir sistem.

yüzünden birçok insan ölüyor, sakat kalıyor. Demiryolu ve deniz taşımacılığı araba, otobüs, kamyon üreticileri sayesinde istenmiyor. Bir çok olumsuzluğu ardarda sıralamak olası.

Benzeri şeyler tüm demokratik ülkelerde yaşıyor. Daha adil bir sistem belki de teknoloji sayesinde gerçekteşecek. Tüm kararların halk tarafından verildiği, her tür bilgi, yasal işlem, yazışmalar ve benzeri birçok şeyin açık olarak yapılabilceği bir sistem kısa bir süre sonra teknolojik olarak gerçekteşebilir. Lidersiz, partisiz, 'politikasız' bir sistem. Hiç şüphesiz ki bu tür bir sisteminde sakıncalı yanları olacaktır. Bu sakıncaların zamanla bir bir giderilmesi sonucunda, ortaya hiçbir canlı türünün beceremediği, günümüzdeki uygulamalardan çok daha üstün, herkesin iktidar olduğu, bilgili ve çalışkanın başarılı olduğu demokratik bir sistem çıkacaktır.

Birliktelik canlı cansız herşey için kaçınılmazdır. Parçacıklar, atomlar, elementler, kuvvet alanları ve canlılar istemeseler de birlikte bulunmak zorunda kalırlar. Bu birliktelik değişik yapılar arasında fark edilmez ya da kabullenilir ama yapılaşma düzeyi yakınlaştıkça etkileşim artar. Kuvvet alanları birbirleriyle etkileşerek parçacıkları, parçacıklar atomları, elementleri onlar da bileşikleri oluştururlar. Bu zincir biyo elementler, organizmalar, organeller, gezegenler, gezegen sistemleri, evrenler ve kosmos olarak sürer. Zincirin üst basamaklarında yer alan insan, aklını kullanarak, nelerden oluştuğunu ve bunlar arasındaki etkileşimleri bilse de diğer canlılar bu bilgiden yoksundur.

Alt basamaklarda görülen etkileşimlerin daha karmaşıkları üst basamaklarda da görülür.

Atomlar arasındaki ilişkilere kabaca örnekler verilebilir: Sodyum iyonu ile klor iyonu bambaşka özelliklere sahip tuz bileşimini oluştururlar. Sodyum iyonu flor, brom, iyot ile de birleşik oluşturabilir ve her bir bileşim farklı tuzlan verir. Sodyumun birleşebildiği iyonlar bir arada ise sodyum içlerinden birisini seçecektir. Bu birlikteliklerinde en sağlam, en durağan olanı oluşturabilecek zıt güçlü iyon seçilir. Bu örneğimizde en çok eksi yük taşıyan flordur. Asal gazlar normal şartlar altında hiçbir şeyle reaksiyona girmezler. Yalnızlıktan hoşlanırlar ama diğer atomlarla çapışmaktan kaçınamazlar.

Canlı veya cansız her sistem enerji açısından dengeli duruma gelmek için çaba harcar. Enerjisinin bir kısmını, daha çoğunu kazanabilmek veya daha az enerji harcar hale gelmek için kullanabilir. Zincirin alt basamakları bir araya gelerek karmaşık davranış biçimleri gösteren daha zeki üst sistemleri oluştururlar. Birleşerek daha karmaşık sistemleri oluşturarak daha çok iş (termodinamik anlamda) yapabilir hale gelirler. Sistem evrildikçe iletişim de artar. Sistemi oluşturan bireylerin birbirleri hakkında bilgili olması sistemin sürebilmesi için gerekmektedir. Bu gitgide daha zorlaşır çünkü sistem içindeki ilişkiler çok çeşitlenmiştir.

Yaşamı tam olarak tanımlamak çok güçtür. Kabaca canlı, nükleik asit kodlaması sonucu ortaya çıkan ve üreme yetisine sahip organizma olarak tanımlanabilir. İnsanın aynı ya da benzer bir kodlama ile üstün özellikler ekleyerek oluşturmaya olası olan üreme yetisine sahip bir organizmanın da canlı sayılacağı açıktır.

Canlı sistemler eşitlikten uzak sistemler olarak tanımlanırlar. Ortamı ile eşit hale gelmemek için canlı sistem metabolizmasını kullanır. Canlı sistemler daha çok iş yaparak yani çok enerji alıp harcayarak başarılı hale gelebilirler.

Büyük patlama ile başlayan bu maceranın nasıl sonuçlanacağı hakkında çeşitli görüşler vardır. Klasik görüş kozmosun ölümünü sonuç olarak görür. Enerji miktarı sabittir ama bu enerji gitgide daha kullanışsız biçimlere dönüşmektedir. Arabaların yaktığı benzinin

*Ölüm mükemmel bir dengenin
sağlanması sonucu olacaktır.
Parçacıkların, atomların birbirleriyle
ilintisiz bir şekilde her yana doğru
genişlediği incecik bir çorba. Belki de
insan bu amaca ulaşmayı hızlandıracak
bir evrim basamağıdır. Yıkıcılığı, bitmek
bilmeyen tüketim hırsı ve hızla artan
nüfus ile zaten belli bir noktaya
gelmıştır.*

harekete ve ısıya dönüşmesi gibi. Bu dönüşümden sonra enerji kullanılamaz haldedir. Entropi bu kullanılamazlığın bir ölçümüdür. Entropinin artması ile düzensizlik artmakta ve kaosa doğru gidilmektedir. Ölüm mükemmel bir dengenin sağlanması sonucu olacaktır. Parçacıkların, atomların birbirleriyle ilintisiz bir şekilde her yana doğru genişlediği incecik bir çorba. Belki de insan bu amaca ulaşmayı hızlandıracak bir evrim basamağıdır. Yıkıcılığı, bitmek bilmeyen tüketim hırsı ve hızla artan nüfus ile zaten belli bir noktaya gelinmiştir. Gitgide yaygınlaşan ırkçılık, fanatik eğilimler, tutarsız inançlar, para kazanma dışında birşey düşünmekten yoksun olan işletmeciler ve çobanı oldukları bilim adamı, sanatçı ve düşünürler bilinçsiz bir şekilde bu aşamaya gelmek için uğraş vermekteler.

Bir başka görüş ise sürekli yaşamı savunur. Entropi mükemmel bir eşitlik için düzensizliği arttırırken canlı sistemler çevreleri ile enerji açısından eşit duruma girmekten kaçınırlar. Yaşam gitgide daha karmaşık biçimlere bürünen, uyum gösteren bir akıştır. Eşitlikten uzak bu sistemler entropiyi bir şekilde uzaklaştırmak zorundadırlar. Bunu etraflarından enerji ve madde alarak gerçekleştirebilirler. Bu sistemler bir girdap gibi enerji ve maddenin içlerinden akıp gitmesi ile yaşayabilirler. Hiç şüphesiz ki bu canlı türü insan olmak zorunda değildir. İnsan kendi türünü yok edebilir ve evrim çok yavaş da olsa daha karmaşık başarılı sistemleri geliştirebilir.

Mikroorganizmaların en başarılı canlı türü

olduğunu savunanlar vardır. Bunlar inanılmaz hızlarda çoğalıp, evrilebilirler. Bu özellikleriyle kendileri dışındaki tüm yaşam türlerini yok edebilme şansına sahiptirler. Ama bunu yapmazlar çünkü diğer canlıların içlerinde, üstlerinde yaşamlarını çok daha rahat ve refah içinde sürdürürler.

Evrimin bir sonraki halkasını insanın kendisinden yaratacağı canlılar oluşturabilir. Bu canlı kötü amaçlar için kullanılabilir, insanları yok edebilir gibi bir çok fikir ortaya atılabilir. Ama iyi yönüyle bakılacak olursa üstün özellikler taşıyacak bu canlılar insanların bir türlü beceremedikleri yönetim işleri de dahil olmak üzere bir çok yerde kullanılabilirler. Bu sayede insanlar barışçıl, evrensel bir gurup haline gelebilir. Bu durumdan sıkılıp tekrar eski günlere dönmek isteyip istemeyeceklerini tahmin etmek güç-

Bir Hint efsanesine göre başlangıçta tek ve bir olan tanrının yalnızlıktan canı sıkılmış ve kendisine bir eş yaratmaya karar vermiş. Bunu yapması ile birlikte herşey alt üst olmuş çünkü eski huzuru ve bilgisi yok olmuş. Eski haline dönmeyi denedikçe bölünmüş ve bilgisizleşmiş ama eski bütünlük huzurunu hep hatırlamış. Evrim de eskiye yani bütünlüğe dönüş için bir yol. Çekilen acıların nedeni kaybedilen huzur, özgürlük ve hatırdaki kalan bütünlük. Bu inanış sahiplerine göre evrim yedi aşamadan oluşuyor.

1- Madde .(Fizik, kimya)

2- Yaşayan organizmalar.(Biyoloji, yaşam bilimleri)

3- Fikirler.(Felsefe, psikoloji)

4- Psişik kalp.

5- Karmaşa.

6- Nedensellik

7-Bütünlük

Evrim şu anda üçüncü aşamasında. Bundan sonraki aşama ise bütün canlıların gerçekleri farkedip sonuca ulaşmak için birlikte çalışmaları.

BU DEKADANSI BANA LÜTFEDER MİSİNİZ?

ferhat aktan

Bir radyodan gelişigüzel seçilmiş sarkılan dinliyorum. Ben, sergüzeşt gecenin sırdaşı olmuş, Gece ve Müzik'i çoktan unutmuş bir telaşla geçiriyorum zamanı. Sizler geceyi evcil kılanlardansanız okumayın bu yazıyı. Sanırım notunuzu verir ve terkedersiniz bu sayfalarca yazmayı düşünüp ne kadar karalayacağımı bilmediğim satırları.

Radyonun düğmesini çeviriyorum, camdan karanlığı san bir ışıkla aydınlanıyor. Bakalım ne temizleyecek kulaklarımın pasını. Derken "Devlerin Aşkı" çıkıyor karşıma. "Güneş ayrılıkla doğacak" "diyorsa da nefretimi nasıl belli ederim kaygısıyla büyük bir hışımla radyoya saldırıp yeni bir istasyon aramaya koyuluyorum. Kanalı değiştirirken mantar şapkalı kadın haykırıyor: "devlerin aşkı büyük olur". Oysa ben cüceleri seviyorum.

Ve nihayet "Emmioğlu" ve Ferdi Tayfur. Dayanmak çok zor ama katlanacağım "Allahına kurban". Oysa ilk defa Kibariye'den dinlemiştim. Ve üç kere tüylerim diken diken olmuş, çevremde jiletlerimi aramıştım ama nafile. Her zamanki gibi onları bulunabilecek bir yere saklamıştım.

"Tamam" demiştim "pop arabesk oldu, arabesk de pop". Bir önceki cümle dönemsel olarak değişebilir, kendi içinde çelişkilidir. Önemli olan bu cümleyi söyleyen kişinin duygusal durumudur. Sonuçta bir garip olup da yasına gelen adamı kim takar bu zamanda. Neyse ardından "Raptiye Rap Rap" çalıyor. Gecikmiş ve ajitatif bir hevesle bitiyor *netekim*. Bense yine yalnız gecenin sesini dinliyorum. Kendimle hesaplaşmalarım giriyor araya. Yeni bir devrim haberi duyar mıyım diye hayaller kuruyorum ve beklemeye karar veriyorum 24:00 haberlerini. Oysa aklım başka yerlerde. Namussuz bir düzen yatıyor zihnimin gerisinde. Aşırı uçlarda bir esrar komasına girmeyi düşünüyorum bir kaç uyarıcıyla süslenmiş yarıgecenin yüreğinde. "Tüm İktidar Sovyetler'e" sloganı geliyor aklıma. "Mahir Hüseyin Ulaş Kurtuluşa Kadar Savaş" yürüyor ardısıra. Sonra bir şarkı düşüyor hafızama Bulutsuzluk Özlemi'nden "Dünyayı değiştirmek için ölmüşlerdi / boşa harcanan yaşamlar mıydı onlar / Hayır olamaz hayır" demek kolay ama neyin hesabını yapıyor içimdeki kaypak ruh. Kimin hesabına çalışan bir ruhtur bu diye düşünürken buluyorum kendimi. Bir karakter yakıştırıyorum ismime, sahteliğim anlaşılmasın diye, yine istasyon değiştiriyorum.

KAHİNLERİN TÜKENEN GÜCÜ

kubilay zerener

*Geceleri çalışırım çekilip bir köşeye
Ve altımda iskemle, öylesine taş gibi.
Yalnızlıktan sızan alev ulaşır her bir şeye
Gördüklerim doğrulardır, sanılsa da boş gibi.
Büyüldür değneği kehanet erbabının
Sözcükleri tartarak uzaklara götürür,
Bu yüzden de korkusudur bön kişinin, alığım,
O tanrısız parıltı omuzbaşında durur.*

Çok uzun bir zamandan bu yana, sonradan gerçekleşen ne kadar çok kehanette bulundum ve bulundu. Bunlardan bir çoğu ilahi güç ve irade sonucunda meydana gelmişti. Diğer bir kısım öngörülen mutlu ve mutsuz olaylar ise, yaşlı dünyamızın artan tecrübeleriyle teker teker hayata geçtiler.

Fakat kahinler daima redde uğradılar. Kimine büyücü dendi, kimine şarlatan, kimine de hayalperest. Kimi hiç dinlenmedi, kimine gülündü geçildi, kimi de yakıldı. Bu nedenle kehanetler hep gizli kapaklı kaldı. Ama onlarda asla bir belirsizlik söz konusu değildi. Gün geldi, bütün söylenenler çıktı, bütün öngörüler gerçek oldu.

Gelecek için söylenenler, değişmez bir düzeni içermekten uzaktır, denebilir. Doğrudur. Ama biz kehanet yeteneğimizi atalarımızdan aldık. Fakat çıplak kehanetlerle ortaya atılmaya da cesaret etmedik. Sonra bu doğal yeteneği, uzun hesaplamalarla kaynaştırdık. Ve bunlarbirbirini tuttu, doğruladı.

Bir zamanlar da aynen bugünkü gibiydi: Karışıklıklar ve çekişmeler... Şimdi, hep birlikte, geçmişe doğru bir yolculuğa çıkıyoruz. Geriye, iyice geriye, günümüzden ikibin yıl öncesine...

Yer ve gök bir cehennem münecisi gibi...

Kılıç ve zırh ışıltıları ile pırl pırl parlıyor savaş alanı... Bir yanda **Med** ordusunun esmer ve zafer sarhoşu savaşçıları... Diğer yanda ise, ilk parayı kullanan, hazineleri ile gururlu tüccar **Lidya** askerleri... Öğle saatleri... Savaş başladı başlayacak... Ve birden, beklenmedik bir anda kararıyor gökyüzü ve kara bir tül kapanıyor güneşin üzerine... Göz gözü görmüyor... Çaresizlik ve korku... Yapacak bir şey yok... Tanrılar savaş istemiyor artık... Şimdi sükunet ve boş zamanı...

Fakat bu doğa üstü olayı çok önceden bilen bir kişi vardı. **Miletos'lu Tales**. Kendi halinde yaşayan bir adam... O, savaşın gerçekleşmeyeceğini çok önceden görmüş ve bu kehanetiyle **Delphi** kahinlerini bile hayrete düşürmüştü. **Tales**, yıldız hareketlerinin sırrını çözmüş ve güneşin tutulacağını bilmişti.

Şimdi yavaş yavaş bugüne yaklaşıyoruz... Tales'ten bin yıl sonrasına... Suriye'nin yarı çöl, yarı vaha topraklarında yürüyoruz... Zaman içinde yer değiştirme yeteneğine sahip **Muhyiddin ibn'ül Arabi'nin** peşindeyiz... Derken bir kum fırtınası kopuyor. Ve sürüklenen çalılar, gizli bir kitabın yırtık bir sayfasını getiriyor beraberinde. "Sin Şin'a girince, mezarım bulunacak." Bu sayfa, çözüde kaybolan kehanet kitabı Cifir'den... Ve yıllar yıllar sonra Osmanlı Sultanı Selim, Şam'a girdi ve **Muhyiddin ibn'ül Arabi'nin** mezarını buldu.

Ve kehanetler sürüp gider... Rivayete göre **Hazreti Ali**, yazmış olduğu **İlm-i Cefir** ve **Camia** kitaplarında kıyamete kadar olmuş ve olacak tüm olayları anlatır. Yahudi mistisizminin ana kitabı **Kabala** da sayısal şifrelerle geçmiş ve geleceği içinde barındırır. Ve 16. yüzyılda, **Nostradamus** da yararlanır Kabala'dan ve olağanüstü öngörülerde bulunur. Başlangıçta

*Ve kehanetler sürüp gider...
Rivayete göre **Hazreti Ali**, yazmış olduğu
İlm-i Cefir ve **Camia** kitaplarında
kıyamete kadar olmuş ve olacak tüm
olayları anlatır. Yahudi mistisizminin
ana kitabı **Kabala** da sayısal şifrelerle
geçmiş ve geleceği içinde barındırır.*

öngörülerini ciddiye alınmadı **Nostradamus'un**. Ama zamanla kehanetleri bir bir gerçekleşti. Ve gerçekleştikçe de adı bütün Avrupa'yı dolaştı, bir hayalet gibi. Sıradan bir kahin değildi başarılı bir fizikçi ve tıp adamıydı. Döneminde Lyon'da ortaya çıkan amansız veba salgınıyla, yalnız o başedebilmişti, kimseye açıklamadığı gizli ilacıyla.

Binlerce yıl önce ünlü bir filozof çıktı ortaya, **Demokritos** adında. Atomlardan bahsetti ve herkes gülüp geçti. **Jules Verne'in** denizaltısı **Natillius**, yalnızca hoş bir fanteziydi yaşadığı dönemde. O zamanlar kim bilebilirdi ki ilk atom denizaltısının da isminin **Natillius** olacağını ya da aya ayak basıldıktan sonra bir krater **Jules Verne** adı verileceğini?

Leonardo da bir kahin değil miydi? İlk helikopteri o tasarlamıştı. Ve Halic'e ilk köprü projesi de onundu. **Osmanlı Sultanı** için komik, hatta çılgınca bir fikirdi bu. Ama sizin için şu anda sıradan bir projeden başka bir şey değil, öyle değil mi? Ve eğer **Leonardo da Vinci** günümüze gelseydi, gördüklerine pek şaşırmazdı. Olsa olsa rahatça çalışabileceği bir ortam bulabildiği için sevinirdi.

Zamanından çok ileri bir hayal gücüne sahip bir başka insanı 1700'lerde İngiltere'de bulacaksınız. **Charles Babbage** adlı matematikçi, otomatik hesap makinelerinin temel prensiplerini daha o yıllarda geliştirdi ve kendi adını verdiği **Analitik Makinesi'ni** yapmaya koyuldu. Başarısızlığı sadece makinesi için gerekli araçların o devirde olmamasındandı. Tıpkı XIII. yüzyılda optik aletler, mekanik gemiler, uçan makineler

tasavvur edebilen **Roger Bacon'un** yaşadıkları gibi.

Bu insanların hepsi birer kahindi. Bir çoğunuzun hayal bile edemeyeceği gelişmeleri önceden dile getirip, geleceğin müjdeleri verdiler. Ve bugün bilim hızla ilerliyor. Hergün yeni tuğlalarla yükselen bir bina gibi.... Önceleri Newton'un görüşleri tüm mekanik bilimini kapsarken, ardından bilim **Einstein** fiziğiyle yeni boyutlar kazandı. **Kuantum** fiziği tartışılırken, şimdilerde **kaos** kuramı konuşuluyor.

Artık söz hakkı teknolojinin kahinlerinde. Bizler ise geleceğin belirsizliğine karşı gücümüzü kaybettik. Belki de hiçbir zaman gücümüz olmadı da biz öyle zannettik.

Uzaktan kumandayı alın elinize, açın televizyonu, geçin karşısına, kanaldan kanala atlarken olası geleceklerinizi görün. Zamanı başıboş bırakmayın, bilgisayarınızda programlayın. Artık bize ihtiyacınız kalmadı...

Ben bir kahinim... Çok uzun bir zamandan bu yana ne kadar çok kehanette bulundum ve bulunuldu.... Hatırlıyorum....

***Hayalet Gemi'nin
yakında uğrayacağı
limanlar:***

akıl, korku, inanç..

Yazışma adresi:

Hayalet Gemi Yerelması İletişim Evi
Bahariye cad. Hacı Şükrü Sok. Sağlık
ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy
İSTANBUL

Tel: 41 42 45 7 ve 41 42 45 8

kutupyıldızı

PUSLU MANZARALAR

selçuk akman

renk değişir / ses değişir
Ece Aksoy

Yeni sözler edilmedi ve bitti film
Elim içki şişelerine gitti,
ama içemedim.
Yirmibir yaşıma geçti gözümün önünden
Birden,
yaşlandığımı farkettilim.
Ezbere okuduğum şiirlerin hiç bir önemi yok
Yokluğunu kiminle tanıştırabilirim.
Bakın bu yüz hüznle şımartılmış
Alkolle yıkanmış
Kuşkuyla budamışlar dudaklarımı
diye bilirmiyim?
"SUS"
Serin sularla ıslattığın saçlarınla izle
Karşımda

Puslu Manzaralar

Ahşap bir binayı kapamışlar içine
İçinde azınlık yorgunu yangınlar
Yangınların hep deniz dibinde.
Şiirimin rengi olası diye söylemiyorum bunları
Kâbusların benimde kaçırıyor uykularımı
Mezarlıklara gidiyorum bu yüzden
Bu yüzden eve erken gidenler
Boş yere kaçar benden
Yüzlerinde eskitilmiş yamalar
Acıtsada Canını boşver
Karşımda

Puslu Manzaralar

Kendisi çok küçük, henüz büyümemiş Ses telleri
Annesini seviyormuş da terketmiş genç yaşta
Ayyaş derler diye korkuyorum
Ama benden bahseden yok
Biliyorum amcası diyecekler, mezarlıklarda saklanıyorum
Neden seçti beni ve terketti bedenimi
Özelleştirdi tüm özel bildiklerimi.
Henüz bitirmemiş liseyi
Saçları kısa, evinde Nazareth dinliyor
İsa'yı bekliyor, oysa o bir Rapunzel
Ne altın saçlı ne de verilmiş kararları
Alnındaki kara yabancılar
Daha ne kadar karartabilir ki yaz akşamlarını
Karşında

Puslu manzaralar

Mum olmadıktan sonra, eriyorsun neye yarar
"Senin anlamadığın şu" aklımdan geçenleri okuyamıyorsun
Yolun karşı kıyısında bir çöp kamyonu
Alıp götürebilir ses etmeden seni
Yarım çığlıklar atamadan ölebilirsin
Sonra yaşar yüzünün diğer yarısı
Mezartaşlarına dayanıp ağlayabilirsin
Ama neye yarar
Sonla başlamışsın bütün yanlışlarına
Karşında

Puslu Manzaralar

Toprak altındaki yolculardan biri
Ali Rıza bey seksenbeş yaşında ölmüş
Say ki çok sevdiğimiz dedemiz diyorsun
Kendi isteğiyle gömülmeyen tek ihtiyar oymuş
Cenaze törenimiz geliyor aklıma
Olası bir alkol koması siliyor hafızamı
Sen yine küçük çocuksun
Masallar kanatıyor yeni kapanmış yaranı
Dilimizle dalga geçince kopuklar
Kapanıyor hesap, artık sevmiyor kimseleri
Çünkü duruldu gecenin defteri
Artık seni kimbilir kim yazar
Son sözünü söyle ki;
Karşında

Puslu Manzaralar

Şiir yazıldıkça bitecek film
Artık düşlerime giremeyeceksin
Son yazacak perdede melodram
Giren seyirciler kahkahalarla terkedecek
Ummadıkları bir renk katacaksın hayatlarına
Konuştuk ve karar verdik
"Anladık ve itaat ettik"
Masallardan binbir gece girecek koluna
Yolda yırtık bir pantalona rastlayacaksın
Yanık tenlerle alay ederken bulacağım gözlerini
"Bu fasılda bitti, barbut oynayabiliriz"
İzimizi kaybedebilir kaşı gözüne yakın ev önleri
Söz vermiştin öleceksin bu bahar
Şiir yazıldı kapanıyor perdesi
Karşımda

Puslu Manzaralar.

HEKİMLERİN HAKİMİYETİ

orhan selim

Onlarla doğar doğmaz tanışırsınız. Kışınıza yediğiniz hayat şaplağı onlardan birine aittir. Daha sonra aklınız başınıza gelmeye başladığı, gövdeniz ufak ufak büyüdüğü erken yıllarda ise zorunlu olarak tekrar tanışırsınız. Üstelik yine kendinizde değilsinizdir. Ya ateşiniz vardır ya da minik gövdeniz anlam veremediğiniz kırmızı kabarcıklarla kaplıdır. Ve onlar kimi zaman evinize daha sonraları Exorciste benzeteceğiniz bir edayla siyah gizemli çantalarıyla gelirler veya siz onlardan birine götürülürsünüz. Elde olmaksızın duyulan tedirginlik ve korku bir yaşam boyu devam edecektir.

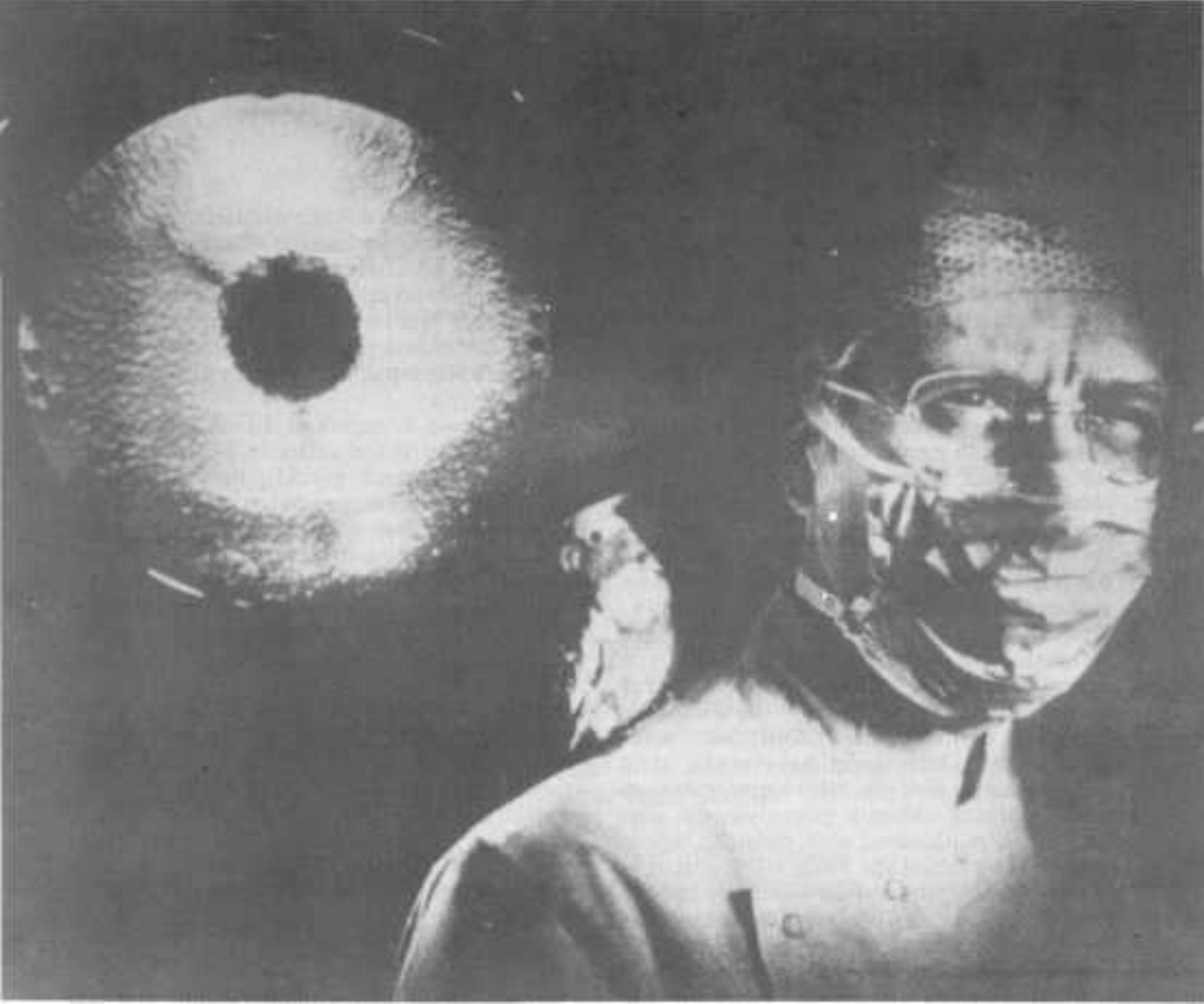
Bir yetişkin olduğunuz zamanlarda bile onlara gitmek, muayenehananın ya da hastanenin ürpertici soğukluğu size hep bir savaş alanını hatırlatacaktır. Ve onların ulvi sessizliklerini bozma endişesiyle kendinize göre bir duruş seçip beklersiniz. "Soyun" denilmesini, "Öksür" denilmesini, "Ağrı var mı?" denilmesini. Onlar sizin hakkınızda, sizin bilmediğiniz bir sürü şeyi bilmenin ve acılarınıza derman olacak olmanın güveniyle sizi ezer geçerler. Kim olursanız olun, onlardan birinin karşısında bir hiçsinizdir. Onlar elleri, gözleri ve şeytanın dili gibi soğuk steteskopları ile üzerinizde korkunç bir egemenlik kurarlar. Yaşadığınız korku ve endişe çoğunlukla onları ilgilendirmez. Onların bu vurdum duymazlıklarında tanrısal bir şeyler gizlidir. Sanki, dileklerinizi fısıldamak için bir tannın huzuruna çıkmışsınızdır ve kısa bir zaman sonra tapınaktan dışarı adımınızı attığınızda başka kullar tanrının huzurunu dolduracağından unutulup gideceksinizdir.

Onlar konuştuklarında kimselere benzemezler. Susuşları da öyle farklı öyle gizemlidir. O anda ne düşündüklerini, akıllarından ne geçtiğini asla anlayamazsınız. Başka bir dünyadan gelmiş

gibidirler. Şu kırık dökük vücutlarınızı onarmak için gönderilmiş yarıtanrılar olarak en mahrem yerlerinize teklifsizce dokunma özgürlüğüne sahiptirler. Mucizeler gösteren şifa dağıtan bir peygamber bile onlardan herhangi biri kadar kendinden emin değildir. Onlar dünyanın en gizli ve değerli bilgilerine sahip bilgiler gibidirler.

Onlar sizinle konuşurken dikkat kesilirsiniz. Çünkü onlar size, sizi anlatırlar. Neler yapmanız neler yapmamanız gerektiğini söylerlerken saygısızlık etmemeye, onları kızdırmamaya çalışırsınız. Çabuk öfkeleneceklerinden korkar her söylediklerini ezberlemeye çalışırsınız. Onlarla ilişkiniz doğumunuzla başlar ve gasilhaneye tesliminizle son bulur. Onların bilge nefeslerini hayatınızın her anında ense kökünüzde hissedersiniz. Sağlıklı olduğunuza, askerlik yapıp yapmayacağınıza, veya hangi cephede bir ideal uğruna ölüp ölemeyeceğinize karar verilirken onların ağzından çıkacak sözleri beklersiniz. Veya bir parça işkenceye daha dayanıp dayanamayacağınıza sadece sesini duyduğunuz (çünkü o sırada gözleriniz bağlıdır) bir yan-tanrı karar verir: "Evet biraz daha dayanabilir..." Ya da en fenası idam edilmeniz için gerekli olan sağlık raporunu onlardan biri imzalarken siz çaresizce beklersiniz.

Bu yarıtanrılarının yanısıra bir de sınırdaki savaş verenler vardır tabii. Ölümle insanlık arasında süren sıcak savaşın cephesinde kanlarının son damlasına kadar çarpışan, sınır tanımayan militanlardır onlar. Onlar dünyevi zevklere veda etmiş şövalyelerdir. Ne yazık ki ortalıktaki yarıtanrılar cümbüşünün içerisinde onları farkedebilmek epeyce güçtür. Ama o sınır tanımayan militanların varlığıdır büyük insanlık ideallerini anlamlı kılan.

Onlar sizin hakkınızda, sizin bilmediğiniz bir sürü şeyi bilmenin ve acılarınıza derman olacak olmanın güveniyle sizi ezer geçerler. Kim olursanız olun, onlardan birinin karşısında bir hiçsinizdir. Onlar elleri, gözleri ve şeytanın dili gibi soğuk steteskopları ile üzerinizde korkunç bir egemenlik kurarlar. Yaşadığınız korku ve endişe çoğunlukla onları ilgilendirmez. Onların bu vurdumduymazlıklarında tanrısal bir şeyler gizlidir.

kara göründü!

MARTHA'NIN RUHU

terrel miedaner

Hayvan psikolojisi profesörü Dr. Aleksander Belinsky, kısa, şişmanca ve iş adamı havalarında sert birisiydi, ilk gözlemleri, ona konusunda uzman gözlemci sıfatını kazandıran akademik kimliğini gün ışığına çıkarmıştı. Şu anda, hayvanların konuşma yetisiyle ilgili karmaşık bir deneyin sunumu için akademik heyet önünde bulunuyor...

Hayvan sinirli ve kalabalıktan ürkmüş görünüyordu. Bakıcısına iyice sokulmuş halde heyet odasına getirildi. Dr. Belinsky'yi görmesiyle birlikte farkedilir bir neşeye gözlem kutusuna sızdı. Hunt'un talimatı üzerine Belinsky onu tanıttı; sonuçları yayınlanmış olan son araştırmasında kullandığı yirmi deney hayvanından biri, Martha'ydı. Hunt'un ricası üzerine belinsky araştırmasını anlatmaya koyuldu.

"Yıllarca, kusurlu beyinlere sahip oldukları için, hayvanların insanlar gibi dil yetisi geliştiremedikleri varsayıldı. Ancak, 1960'ların başlarında kimi hayvan psikologları, şempanzelerin konuşamama nedenini seslendirme mekanizmalarının sözcükleri telaffuz edemeyecekleri kadar ilkel oluşuna bağladılar. Bu kuramı, konuşma gerektirmeyen basit sembolik diller geliştirerek sınamaya koyuldular. Klavyeler, hatta uluslararası işaret dili kullandılar. Hepsi bir dereceye kadar başarılı oldu.

Bu deneyler, sembolik konuşmanın yalnızca insanlara özgü olmadığını kanıtlamakla birlikte, en akıllı hayvanın dahi dil yetisinin oldukça sınırlı olduğunu gösterdi.

Bununla birlikte öyle görünüyorku ki, önceden yapılan deneylerin zorlaması da ilkel ses telleri kadar kısıtlamış olabilirdi konuşmalarını. İnsan beyinde dil kalıplarını yorumlama ve

oluşturmaya ayrılmış bir konuşma merkezi var. Şempanzeler de doğal hallerinde birbirleriyle iletişiyorlar ve onların da çene çalmak ve üremek gibi doğal edimleri için özel bir bölge var. Bana öyle geldi ki, önceki dil deneyleri ses tellerini devre dışı bırakıp el hareketlerini kullanarak, şempanzelerin doğal konuşma merkezlerini de gözardı etti. Ben de ses tellerini, yine devre dışı bırakıp, bu doğal konuşma merkezini işin içine katmaya çalıştım. Gördüğünüz aygıtla da bunu başardım. Martha'nın başının sol kısmına yakından bakarsanız, yuvarlak, plastik bir kapak göreceksiniz. Bu, kafasına geçici olarak yerleştirilmiş elektrik bağlantılarını örtüyor. Buraya, beyinde sonlanan birkaç elektrod bağlı. Bizim elektronik aygıtımız konuşma merkezini sinirsel faaliyetlerini takip etmek ve bunu İngilizce sözcüklere çevirmek üzere Martha'nın kafasına bağlanabilir. Martha sadece yedielektrodluk bir şempanze, ve nispeten yavaş saydığımız deney hayvanlarımızdan. Kendisi farketmese bile kafasına yerleştirilmiş belli elektrodları uyararak "konuşuyor". Elektrod sinyallerinin kalıbı, seçilmiş sözcüklerini ses sentezleyicisine geçen küçük bir bilgisayar tarafından çözülüyor. Bu teknik ona bir çeşit doğal geritepme-cevap mekanizması geliştirme olanağı verdi. Dilbilgisi ve ses değiştirme hataları dışında, transistörle ses tellerini bağladığımızda tam bir insan gibi ses çıkaracak. Ancak, size önce de söylediğim gibi Martha yıldız öğrencilerimizden değil ve çok fazla şey beklemeyin. Yedi elektrodlu sistemde yüz yirmi sekiz farklı kelime elde edilebilmekle birlikte, o yalnızca elli üç kelime öğrenebildi. Diğer hayvanlar çok daha iyisini yaptılar. Halihazırdaki dahimiz dokuz elektrodlu bir erkek şempanze. Beş yüz oniki kelimeden dört yüz yedisini biliyor. Bununla birlikte Martha'nın sohbetinden hoşnut kalacağınızı umuyorum.

~~Dr. Belinsky--onu--insan--diline--bağlarken~~
mind's I adlı kitaptan Halide Velioğlu Türkçeleştirdi.

şempanze neşeli ve heyecanlıydı, doktor asistanının uzattığı kabloya uzanırken aşağı-yukarı zıplıyor, gevezelik ediyordu. Sonra, doktor koruyucu kapağı çıkarıp bağlantıları yaparken sakın sakın oturdu ve bu iş biter bitmez kafasındaki kabloları unutmuşçasına tekrar sıçramaya başladı. Bilimadamının elindeki küçük kutuyu işaret ediyordu.

"Martha için" diye açıklamada bulundu Dr. Belinsky, "elektronik ses telleri hiç yorulmadığı için konuşma sürekli bir faaliyet. Kelimeleri harfi harfine alabilmek için bu kontrol cihazını kullanıyorum." Psikolog cihazın sesini açarak "peki Martha, devam et" dedi. Birdenbire, aygıtın küçük hoparlörü gürültüye boğuldu. "Merhaba! Merhaba! Ben Martha Martha Mutlu şempanze. Merhaba Merhaba" Heyet olan biteni sersem bir şaşkınlık içinde izliyordu. Hayvanın ağzını açıp kapamasıyla hoparlörden gelen seksi bir dişi sesini taklit etmesi hayret edilmeyecek gibi değildi. Öğretmeni devam etti. "Martha kaç yaşında?"

"Üç Üç Martha Üç"

"Çok güzel. Şimdi sakın ol Martha, sakın ol. Ben kimim?" diye sordu kendini göstererek.

"Belinsky Adam İyi Belinsky"

"Ya onlar kim?" diye sordu eliyle heyeti göstererek. "Adam Adam İnsanlar İyi İnsanlar" Araştırmacı hoparlörün sesini kesti ve savunma yetkilisine devam etmeye hazır olduğunu belirtir bir ifadeyle baktı. Hunt durdu ve ilk sorusunu yöneltti: "Size göre bu hayvan zeki mi?"

"Zekanın geniş tanımı içerisinde diyebilirim ki evet, zekidir."

"İnsan zekası anlamında mı zeki?" diye sordu Hunt. "Öyle olduğuna inanıyorum. Ancak, hakkında böyle bir görüş sahibi olabilmek için ona sahiden bir insan muamelesi yapmalı, onunla konuşmalı ve oynamalısın. Şimdi ona en sevdiği oyuncaklarla dolu kutuyu getiriyorum. Sınırlı dikkatini ya bana ya da hazinesini muhafaza eden her kimse ona verecektir. Size, onu bizzat kendinizin denemesini öneririm."

"Peki, Mr Hunt?" diye sordu Feinman.

"Açıklığa kavuşunca uygun olacaktır."

"Ve eğer değilse" diye söz verdi Feinman, "tüm bunların kayıtlardan düşüleceğine emin olabilirsiniz. Devamedin."

Hunt, Martha'nın kırmızı ve gümüşü boyalı, yüklü mücevher kutusunu açtı. İçindekilere baktı ve selofan kaplı bir puro çıkardı. Şempanze atıldı, "Puro Belinsky Kötü Kötü Puro"

"Eski bir puronun senin kutunda işi ne Mailha?" diye sordu Hunt.

"Ne? Ne Ne-" diye yanıtladı, Belinsky hoparlörü kapamadan önce.

"Som onun için biraz karışıkça. Anahtar kelime ve kısa fiillerle basitleştirmeye çalışın" diye öneride bulundu Belinsky.

Hunt öyle yaptı. "Martha puro yer mi?"

Bu kez cevap verdi, "Hayır Yemek Hayır Yemek Puro. Yemek Yiyecek Yiyecek İçmek Puro."

"Oldukça etkileyici Doktor" diye bilim adamını övdü Hunt. Sonra Morrison'a döndü. "Heyet belki de Martha'yla deneme yapmak isteyecektir?"

Morrison onaylamadan önce durakladı. Sonra, hayvanın oyuncaklarıyla dolu kutusunu aldı. Saklamadığı bir tedirginlikle, doldurulmuş bir oyuncak ayıyı aldı ve şempanzeden onu tanımasını istedi. Şempanze birden heyacanla zıplamaya başladı, yapay sesi ona yetişmeye çalışıyordu.

"Adam Kötü Kötü Hayır Almak Ayı Martha Ayı İmdat Belinsky İmdat Martha Almak Ayı-"

Sesi kesilir kesilmez doğal gevezelik haline döndü. Bu arada, araştırmacılar paranoyasını izah ediyordu.

"Sizde biraz husumet hissetti bayım. İçtenlikle belirteyim; sizi anlıyorum. Pek çok insan bir hayvanın anlaşılır konuşması fikrinden rahatsızlık duyuyor. Fakat o heyecanlıyor biraz. Belki bir başkası görüşse...."

"Ben denemek isterim" diye atıldı Judge Feinman. Katılımcılar hemen kabul etti. Morrison kutuyu kürsüye getirdiğinde Martha, bakıcısının dargın bakışları karşısında savunmasız sakinleşmişti.

"Martha aç mı?" diye sordu kafesteki olgun muzları ve şekerleri farkedene Feinman.

"Martha Yemek Şimdi Yemek-"

"Martha ne yemek ister?"

"Martha Yemek Şimdi-"

"Martha şeker ister mi?"

"Şeker Şeker Evet Şek-"

İçeri uzandı ve bir muz uzattı. Hayvan muzunu maharetle kapı, soydu ve ağzına attı. Muzu yerken bir ara Belinsky hoparlörü açtı ve sonsuz "Mutlu Martha" çıktıklarından bir kısmını yakaladı. Muz bittikten sonra Martha tekrar yargıca baktı ve hoparlörü tekrar açılıncaya kadar sessizce ağzını açıp kapadı. "Güzel Muz Güzel Muz Teşekkür Ederim Adam-"

Yargıç hayvanın hem zekasına hem de çocuksu saflığına hayran kalmıştı. Hayvan onun duygularını sezdi, neşe ve eğlenceyle karşılık verdi. Ancak Hunt bunu fazla uzatmak istemedi ve türler arası birkaç dakikalık konuşmadan sonra araya girdi.

"Belki de gözlemlere devam etmeliyim Hakim Bey?"

"Evet, tabii ki" diye onayladı hakim o sırada kürsüye yanaşmış olan hayvana gönülsüzce yaklaşarak.

Martha sakinleştikten sonra, "Doktor Belinsky" diye sürdürdü Hunt "bu hayvanın zekasıyla ilgili bilimsel bulgularınızı kısaca özetleyebilir misiniz?"

"Onun beyni bizimkinden farklı" dedi bilim adamı, "fakat bu yalnızca bir derece farkı. Bizim beynimiz daha büyük ve vücudumuzun uyum kabiliyeti daha yüksek ve bu nedenle de biz üstünüz. Fakat aramızdaki farklılıkların rahatsız edecek kadar az olduğu kanıtlanabilir. Kusurlu olmakla birlikte Martha'mın insanınkine benzer bir zekaya sahip olduğuna inanıyorum."

"Türünün zihinsel yetisi ile bizimki arasında net bir çizgi çekebilir misiniz?"

"Hayır. Normal bir insandan aşağıda olduğu açık. Ancak Martha, şüphesiz ki *idiot* düzeyinde kusurlu insanlardan üstün ve pek çok *embesille* de eş düzeydedir. Ayrıca *idiot* ve *embesillerden* üstün bir yanı var; daha temizdir, kendisine ve yavrusuna bakabilir. Onun zekası ve bizimki arasına kesin bir çizgi çekmek istemiyorum"

Hunt diğer sorusunu hemen sormadı. Bu deneyi daha önce araştırmacıyla birlikte tasarlamışlardı. Gözlemin tamamlanması için doğası gereği uygulanamayan bir gösterinin daha yapılması gerekiyordu. Belinsky'nin, tasarladıkları gibi

devam edeceğinden şüpheliydi. Aslında kendisinin de bu gösteriyi yapmak isteyip istemediğinden emin değildi. Yine de yapılması gereken bir iş onları bekliyordu.

"Dr. Belinsky bu havanın insana benzer zekası ona insan gibi davranmamızı gerektirir mi?"

"Hayır. Biz tüm laboratuvar hayvanlarına gereken ilgiyi tabii ki gösteriyoruz. Ancak onların değeri deneysel potansiyellerinde yatıyor. Martha, örneğin, kullanım zamanını çoktan doldurdu ve imha edilmek üzere ayrıldı. Çünkü bakımı için gereken masraf deneysel değerini çoktan aşıyor."

"Böyle bir hayvanı nasıl imha edebiliyorsunuz?" diye sordu Hunt. "Hızlı ve acısız birçok yöntem var. Ben sevilen yiyecekler içine konmuş ve beklenmedik bir zamanda ağızdan verilen zehirleri tercih ediyorum. Bu zalimce görünse bile, hayvanı sonunu hissetmekten koruyor. Ölüm gerçeği hepimiz için kaçınılmaz; ancak bu basit canlılar için en azından, ölüm korkusu çok gereksiz." Konuşurken Belinsky ceketinin cebinden küçük bir şeker çıkarmıştı. "Bu işlemi heyet önünde deneyebilir misiniz?" diye sordu Hunt. Bilimadamı şekeri şempanzeye uzatırken Reinman olan biteni nihayet anlamıştı. Ölümcül deneye son verilmesi için talimat vermiş ancak geç kalmıştı.

Araştırmacı şimdiye dek hiçbir hayvanını imha etme işini kendi yapmamış, bu işi asistanlarına bırakmıştı. Şempanze hiç şüphelenmeden zehirli şekeri ağzına attığında, Belinsky daha önce hiç düşünmediği bir deney tasarladı. Düğmeyi açtı.

"Şeker Şeker Teşekkür Ederim Belinsky Mutlu Martha?" Sonra, sesi kendiliğinden durdu. Katılaştı. Derken sahibinin kollarında gevşedi. Ölmüştü. Ancak beyin ölümü hemen gerçekleşmiyordu. Vücudundaki sinir ağının son duyuşal boşalımını kısa bir sinirsel titreşim yarattı: "Yaralı Martha Yaralı Martha."

Diğer iki saniye hiçbir şey olmadı. Ve hayvanın cansız bedenıyla artık ilgisi olmayan sinirsel boşalımın insanların dünyasına son bir titreşimli sinyal fırlattı.

"Neden Neden Neden Neden-"

Ölen şempanzenin acıklı ve anlamaz feryadı bizde güçlü duygular uyandırıyor. Kendimizi kolaylıkla bu çok masum ve cazibeli yaratıkla özdeşleştiriyoruz. bununla beraber, bu senaryo

"Martha'nın Ruhu" Üzerine Düşünceler

Douglas R. Hofstadter

ne derece akla yakın? Şempanze konusu on yıldan fazla bir süredir ihtilaflı bir konu. bu ve diğer bir takım primatlar birkaç sözcük -gerçekte birkaç yüz kadar- öğrenebiliyorlarsa da ve kimi zaman karışık kelimeleri dahice kullanabiliyorlarsa da, kelimeleri karmaşık anlamlar taşıyan önermeler oluşturacak şekilde birleştirebilecekleri bir dil-bilgisi edinebildikleri iddia edilemez. Öyle görünüyor ki şempanzelerin, sözdizimine ait yapılardan çok kelimeleri rastlantısal olarak biraraya getirebilmelerinde söz edilebilir ancak. Bu keskin bir ayırım mı? Kimilerinin gözünde öyle. Çünkü ifade edilebilir karmaşık düşünceler üst düzeyde bir yere yerleştirilmiş olur. Noam Chomsky ve diğerleri, özünde insani olanın bizim içsel dil yeteneğimiz, tüm dillerin bir düzeyde paylaştıkları bir çeşit "ilkel dilbilgisi" olduğunu savunuyorlar. Böylelikle, bizimle ilkel dilbilgisini paylaşmayan şempanze ve primatlar özünde bizden farklı olmalılar.

Diğerleri, dil kullandıkları izlenimi veren primatların, bizim dil kullanırken yaptığımızdan çok farklı birşey yaptıklarını iddia ediyorlar. Onlar, iletişimken çok -özel düşünceleri kalıplar halinde ortak işaretlere dönüştürmek-kendileri için hiçbir anlamı olmayan, ancak kullanımı kendilerini arzu ettikleri hedeflere ulaştıran sembollerini kullanırlar. Katı davranışçılara göre, dışsal davranışları "anlam" gibi hipotetik zihinsel niteliklere göre ayırmak saçma. Ancak, böyle bir deney bir keresinde denek olarak primatlar yerine lise öğrencileri kullanılarak gerçekleştirilmişti. Öğrencilere çeşitli şekillerde renkli jetonlar verilmiş ve bunları belli armağanları elde etmek için kullanmak üzere "koşullandırılmışlardı". Şimdi, nesneleri elde etmek için öğrendikleri jeton kullanma sırası İngilizce basit istek kelimeleri halinde çözümlenebilir (öğrencilerin çoğu konuyu hiç böyle düşünmediklerini iddia ettiler). Sonuç veren ve vermeyen yapıları ayırdettiklerini ve bir yapıyı sonuç verdiği sürece uyguladıklarını söylediler. Bu, onlara anlamsız sembol kullanımı egzersizi gibi gelmişti. Bu şaşırtıcı sonuç çoğu insanı bu şempanze dili

iddialarının insanbiçimci hayvan severlerin bir hüsnü kuruntusu olduğuna ikna edebilir. Ancak, tartışma çözümünden oldukça uzak görünüyor.

Bununla beraber, alıntımızın gerçekçiliği bir yana, birçok ahlaki ve felsefi sorun ortaya atılmış oldu. Bir beyin sahibi olmak -zeka- ile bir ruh -hissiyat- sahibi olmak arasındaki fark nedir? Biri diğeri olmadan olabilir mi? Martha'nın ölümü için insan kadar "değerli" olmadığı mazereti gösterildi. Bu insandan "daha az ruha" sahip olduğu fikrine dair şifre sözcük olmalı. Ancak, zeka düzeyi derecesinin gerçek bir göstergesi olabilir mi? Emekli ya da çok yaşlı insanlar normal insanlardan "daha az ruha" mı sahipler? Chopin'in öp. 25 no. 11 Etüd'ü hakkında yazan eleştirmen James Huneker "küçük ruhlu insanlar parmakları ne kadar becerikli olursa olsun, bundan uzak durmalı" der. Ne inanılmaz hüküm! Bunda, söylemesi züppece ve seçkin olmakla birlikte biraz gerçek payı var. Ancak ruh ölçeri kim sağlayacak?

Ruhu dil ile ölçebilir miyiz? Belirtmeye gerek bile yok; Martha'nın ruhunun kimi nitelikleri ifadesindeki netlik ve sesinin yüksekliğinden ötürüydü. Martha biraz fiziksel görünümünden (bunu gerçekten nasıl bilebiliriz?), biraz özdeşleştirdiğimiz gerçeğinden ve biraz da onun sevimli basit sözdiziminden ötürü çok sevimli. Ona karşı aynı bir bebeğe ya da küçük bir çocuğa duyduğumuz koruma hislerini besliyoruz.

FİZİK GEÇERLİ MİDİR?

adolph baker

"Dünyanın gözünde ne olduğumu bilmiyorum ama bana sorarsanız, keşfedilmemiş büyük gerçeklik okyanusunun kıyısında, her zamankinden daha yuvarlak çakıl taşları ya da daha sevimli deniz kabukları bulabilmek için çabalayan küçük bir çocuktan başka bir şey değilim."

SIR ISAAC NEWTON

Birpsikoloji profesörünün uyuşturucu kullanımı üzerine verdiği bir semineri dinlemiştim. Profesör, marihuananın şimdiden öğrencilerin çoğunluğu tarafından kullanıldığını ve eğer hükümet deney yapılmasına izin verse, LSD'nin insan bilgi ve kavrayışını geliştirmesinde olası bir yol olduğunun gösterilebileceğini söylemişti. Ben de ona, uyuşturucuların akademik hayattaki etkileri hakkında neler gözlemlediğimi, ve özellikle de uyuşturucu kullanımıyla, bilimsel çalışmaların geçersizliği yolunda, öğrenciler içinde gittikçe yaygınlaşan fikir arasında bir ilişki olup olmadığını sordum. Eğildi ve fısıldayarak, "Hiç haklı olabileceklerini düşündünüz mü?" dedi.

Herhangi bir şeyin geçerliliği hakkında mutlak bir yargıya varmak çok zordur. İçerdiği insanlarla birlikte nesnel bir evrenin var olduğunu varsayarak yola çıkalım. Gerçekte pek yarar sağlamasa da, bu evren hakkında bilgi sahibi olmak en azından ilginçtir. Bu varsayım kabul edilirse, fiziğin geçerli olup olmadığı yolundaki sorunun bir anlamı kalmaz tabii fiziğin konusu biliniyorsa. Sorun pek çok insanın bunu bilmemesinden kaynaklanıyor. Bir gün kızım Ellie okuldan eve döndüğünde şöyle dedi:

- "Bugün fen dersinde Fizik'in ne olduğunu öğrendik."

- "Neymiş?", diye sordum.

- "Fizik cansızları inceleyen bilim dalıdır; biyolojiyse canlıları inceler." diye yanıtladı.

En yaygın yanlış kavrayış, bilimin teknolojiyle karıştırılmasıdır. Bu, özellikle, boru tesisatları ve konserve açacaklarıyla övünmeyi seven pragmatik Amerikalılar için geçerlidir. Bu ülkede, eskiden, bilime pek önem verilmez, bilim adamları ilginç kaçıklar olarak görülürlerdi. Ta ki bilimin insanları havaya uçurmak için kullanılabileceği anlaşıncaya kadar. Sonra, aniden, bilim saygınlık kazandı; bilim adamları da ulusun sevgilisi haline geldiler. Hatta başkanlar onların görüşlerini sormaya başladılar. Tabii, insanlar bilim derken aslında teknolojiyi kastediyorlardı ama bilim adamları bu hatayı düzeltmekte fazla zorluk çekmediler. Sürekli mühendislik uygulamaları ön planda oluyordu ama fizik, "uygulamalı bilim ve gelişim" in zaferine vurgu yapıyordu. Ne zaman bir politikacı, o ufak puntolu bilimsel makaleleri okusa, "Ama ne işe yarar ki bütün bunlar?" diye soruyordu. İşte geliştirilen yanıt: "Bugünün bilimi yarının teknolojisidir", ve hemen eklenmeli, "yarından sonranın da silahları."

Bu yüzden, bugün pek çok genç, bilimsellik diye adlandırılan şeyden soğumaktadır. Artık hükümet de durumdan memnun değil. Öldürmekle yetinilmeyen bu çağda, silah pazarı belli bir doygunluğa ulaşmış, bu gezegendeki her insan için, denk ağırlıkta TNT stoklanmış durumdadır. Ve bilim Vietnam da savaşı kazanamamıştır.

Bazı yanlış kavrayışları düzeltelim. Sanıldığının aksine, bilimin "amacı" insanlığa hizmet değildir. Gerçekliğin "amacının" insanlığa hizmet olduğunu iddia etmek de yanlış ve hatta tehlikeli

modern physics and antiphysics adlı kitaptan
Cüneyt A. Genç Türkçeleştirdi.

Bilim, ne televizyon; ne nükleer silah, ne aya giden roket, ne otomatik kola makinasıdır; ne de kendi başına kanser ilacı olabilir. Yaşam sürecinin ayrıntılı olarak kavranması, büyük bir olasılıkla kanser tedavisini sağlayabilecektir ama bu, kitle imhasında çok daha etkili bir yöntemin bulunmasına da ön ayak olabilir.

olacaktır; çünkü şu durumda, içimizden bazıları, hiç de bize hizmet etmeyen gerçekleri dayatmaya kalkışacaklardır. Biricik tarihsel rollerinin onlara, sanat, bilim veya bilgiyi, halkın çıkarı doğrultusunda değiştirme hakkı verdiğini iddia eden kader savunucularının tezi de budur. Tabii, insandaki bu teolojik akıl yürütme eğilimi, esas olarak, "yağmur niye yağar?" sorusuna, "bizi serinletmek için", ya da, "çayırılan sulamak için" veya "su birikintileri yaratmak için" yanıtlarını alan çocuktaki saflığın bir uzantısıdır. Voltaire, bu benmerkezciliği, Pangloss'a burunların bariz bir şekilde gözlükler için yapıldığını gözlemlettirerek sergiler.

Bilim, ne televizyon; ne nükleer silah, ne aya giden roket, ne otomatik kola makinasıdır; ne de kendi başına kanser ilacı olabilir. Yaşam sürecinin ayrıntılı olarak kavranması, büyük bir olasılıkla kanser tedavisini sağlayabilecektir ama bu, kitle imhasında çok daha etkili bir yöntemin bulunmasına da ön ayak olabilir. Ancak pek çok olasılığı inceleyerek bir kanser tedavi yöntemi bulabiliriz; hatta bazen farkında olmadan belli sonuçlara ulaşırız. Nitekim, verem tedavisi için geliştirilen *Orinase* adlı ilacın şeker hastalığına iyi geldiği sonradan anlaşılmıştır. Hastalıkların tedavisi için yapılan tıbbi araştırmaları küçümsemiyorum. Bundan daha acil ve yapmaya değer bir iş olduğuna inanmadığım gibi, böyle bir araştırmaya katkıda bulunmayı ben de isterim. Biz yine de, doğrudan belli bir alana yönelmiş incelemelerle temel araştırmaların farkını ortaya çıkartalım.

Sputnik'in uzaya fırlatılması ve daha sonraki

gelişmeler .fiziğin büyük başarıları olarak görüldüler. Öyleydiler de. Ama fizikte, bütün bunları olası kılan büyük gelişimler yüzlerce yıl önce gerçekleşmişti. Sputnik, aslında Isaac Newton'un zaferidir. Aynı zamanda çağdaş mühendisliğin akılalmaz gelişimini de yansıtmaktadır. Bu ikisi arasındaki farkı anlamak çok önemli. II. Dünya Savaşı sırasında, fizikçiler nükleer silahlar yapmaya karar verdiklerinde, bir süre fizikçi olmayı bırakıp nükleer mühendislik yaptılar.

Bilimin tanımı, basitçe, bilginin aranması diye geçirilebilir. Okuyucu, burada, bilimin, yol açabileceği tartışmalara bakılmaksızın, bilgi ve bilgi edinme araçları olarak tanımlandığını anladığı sürece bunun pek bir önemi kalmaz. Gerçeklik ya da bilgide ahlak aranamaz. Ancak bunların kullanımı ahlaki yönden değerlendirilebilir.

Bilimsel yöntemin doğası gereği, bilim adamları, umutlarını, isteklerini, hatta sezgilerini bastırmak zorunda kalırlar. Aslında kendinden şüphe etmek, kendi hatalarını ortaya çıkarmak için hazırlanmış bir tuzaktır. Bilim adamı, ancak başarılı bir sonuca ulaştığında, varılan sonucun, hoş ya da kullanışlı olup olmadığına karar verme lüksüne sahip olabilir. Fizik öğrencisinin sezgisi o kadar sık yanlışlanır ki bu artık rutin bir olay halini alır. 1920'lerde, laboratuvar gözlemlerini açıklamak üzere geliştirilen kuantum mekaniği, fizikçiler için epey yıpratıcı sonuçlara yol açmıştı. Bilim felsefesinin temel ilkeleri (ki hâlâ pek çok kimse tarafından böyle sayılmaktadır) gönülsüzce terkedilmek zorunda kalınmıştı. Einstein, ömrünün kalan kısmını bir alternatif arayarak geçirmişti.

Konuya yabancı olanlar için, fiziğin hayatlarındaki etkisi, teknoloji, savaş ve otomasyondan ibarettir. Bilimin akıl yürütme yöntemlerine olan etkisini hiç düşünmezler. Psikiyatristler, günümüz dünyasındaki dengesizliklerin çoğunu, insanda her zaman bir güvenlik duygusu oluşturmuş mutlak gerçek, mutlak doğru, belirlenimcilik, önceden bilinebilme, özellikle de, bilimin kendi otoritesi de dahil olmak üzere, kurulu otoritenin hatasızlığı

Psikiyatristler, günümüz dünyasındaki dengesizliklerin çoğunu, insanda her zaman bir güvenlik duygusu oluşturmuş mutlak gerçek, mutlak doğru, belirlenimcilik, önceden bilinebilme, özellikle de, bilimin kendi otoritesi de dahil olmak üzere, kurulu otoritenin hatasızlığı mitlerinin yıkılmasıyla ilişkilendiriyorlar.

mitlerinin yıkılmasıyla ilişkilendiriyorlar. Sosyolojik sorunlarımızı, bilimsel devrimin sonucu olan teknolojik gelişimle açıklamak alışıl gelmiş bir olgudur. Ancak, bilim, asıl acımasız darbeyi sözü edilen mitleri yok ederek vurmuştur. Üstelik bu sefer eskilerinin yerine konacak yeni mitler de yok. İnsan, babasının ve dedesinin sandığının aksine, evrenin düzgün bir yapıya sahip güzel bir makina olmadığını daha yeni keşfetti ve geçirdiği bu sarsıntı hâlâ onun başını döndürüyor.

Yüzyılımızın ilk yansında, görelilik ve kuantum mekaniğinde cisimleşen, bilim ve felsefedeki büyük altüst oluş, şu anda yaşadığımız dünyanın oluşmasında etkin bir rol oynadı. Öyleyse, yalnızca modern fiziğin bulgularının değil, bunlara neden olan akıl yürütme yöntemlerinin de "geçerliliği" hakkında pek bir şüphe olmamalıdır. Daha az bariz ama daha ilginç olan ise, bu tekniklerin, kendi yarattıkları dünyadaki bazı sorunların çözümünde kullanılabilecek biçimde genişletilebilmesidir. Son tahlilde okuyucunun bu sorunun çözümünde bir rolü olacaktır. Ama okuyucu, yanıtı, fiziğin hızlı ve yüzeysel bir özetinden yola çıkarak bulamaz. Öyleyse biz, fizikçilere özgü matematik tekniklerle ortalığı fazla karıştırmadan, bu gelişmeleri belli bir derinlikle incelemeliyiz.

ŞAİR: Cansızları inceleyen bilini dalı olmadığını ileri sürmekten öteye, fiziğin ne olduğu hakkında henüz bir açıklama getirmediğiniz. Belki de her şeyi cansız nesneler haline getiren bir yöntemdir.

BİLİM ADAMI: Beni hala atom bombası ile suçluyorsunuz.

ŞAİR: Ben suçlamıyorum. Bu sizin vicdanınızın

sesi.

BİLİM ADAMI: En başta, bilimi teknolojiyle karıştırıyorsunuz. İkinci olarak da, II. Dünya Savaşı sırasındaki davranışımızın oldukça makul nedenleri vardı. Ama ne olursa olsun, fizik doğrudan bunlarla ilgili değildir.

ŞAİR: Bana tavşanla kaçıp taziyle tutuyormuşsunuz gibi geliyor. Pekiyi, fiziğin neyle uğraştığını söyleyin öyleyse.

BİLİM ADAMI: Fizikçi, kaotik evrenin düzenli bir modelini kurmaya yarayacak bir yapı arar. Prencip olarak, fizik yöntemleri bütün bilgi alanlarına genişletilebilir, ancak uygulamada bu biraz iddialı kaçıyor. Birincisi, karmaşık sistemlerle uğraşırken matematiksel sorunlar çıkıyor; ve ikincisi, hâlâ bazı bağlantılar kurulamamış durumda. Ama amaç bir olgular birikimi elde eünekten çok, temel yoruma ulaşmak olduğu için, fizikçiler, başladıkları yolculuk onları nereye götürüyorsa oraya kadar gitmek zorundadırlar. Temel araştırmaların toplumsal sonuçlarını önceden kestirmek olanaksızdır. Kolomb, yola çıktığında bir kıta keşfetmeyi ummuyordu. O, yalnızca, bir kuramı sınamaya, Doğu'ya giden yeni bir yol bulmaya çalışıyordu. Önemli olan bunu gerçekleştirmiş olmasıdır.

ŞAİR: Ama biz şimdiden sizin yolculuklarınızın bizi nereye götürdüğünü görmüş bulunuyoruz. Sizin o güzel plastik-çelik uygarlığınız, havayı zehirledi, kentleri gettolara çevirdi ve kitle imhasını en önemli ulusal sorunumuz haline getirdi.

BİLİM ADAMI: Sizin kötümserliğinizi paylaşıyorum. Ayrıca hiddetlenmemek için de kendimi zor tutuyorum. Madem birbirimizi suçlamaya başladık, söyleyin bakalım o zaman, bu şirin yeni uygarlığımıza yaptığınız en son katkı neydi? **Ülkeler** zırdeliler tarafından yönetilse de onların konuşmaları şairlerce hazırlanır. Ya da, belki de, yazdığınız sigara reklamlarıyla ovunuyorsunuzdur.

ŞAİR: Ben reklam metni yazmam.

BİLİM ADAMI: Ben de bomba yapmam.

Hayalet Gemi'de yarı-zamanlı iş!

Başvurular 9:00-11:00 ve 18:00-21:00 saatleri arasında 41 42 45 7 nolu
telefondan Babur Akyol'a yapılabilir.

Hayalet Gemi Anadolu'da temsilcilerini arıyor!

*metinlerin siyah-beyaz
okyanusunda sürüklenen
hayalet gemi'de
bir kamaram olsun istiyorum*

*oniki aylık yolculuk bedeli olan 150 000 TL yi 151-
207 babur akyol t.c. ziraat bankası çemenzar
şubesine yatırdım, makbuz ilişiktir.*

ad-soyad: adres: tel:

*Yerelması İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü sok. Sağhk ap. Kat 3, daire 7
Kadıköy istanbul Tel 41 42457, 41 42 45 8*

KUTSAL İSYANIN TİTAN-KAHRAMANI

sadık türksavaş

*Eski dünyanın Toprak-Oğulları;
.... kör bir iktidarın hiddeti ile zincirlenen bir soydan, Okeanos'un en bilge
soyundan, gazaba uğramış lapetoslar'dan ...
Cesaret-Aklın asi bir karakterini, sözünü sakınmayan bir iradenin direncini, adalet
savaşçısı kahin bir Titanı yaratacak ve tabiatın ruhundan, mutlağın ruhuna ulaşan
yolu aydınlatarak, ölümün imkansızlığını
tüm ölümlülere göstereceklerdir.*

*Toprak-Oğulları'nın bu cesaret Titanı; ... önce Yüce-Dağ'm yakıcı arzusu
karşısında, kendine dönüşün bilgece çilesini doldurarak, zamanın ezeli ve ebedi
ufuklarını görecektir,... daha sonra, Doryen Güneşi'nin en kızgın öğlesinde,
Tanrıların-Kralı'na dönerek,... O'nu ateşler içinde bırakan tehditkar sözleri ile,
demirin yavaş yavaş çürüyen paslı sonunu gösterecek ve Yüce-Dağ'ın yol aldığı
zaman denizinde, Altın-Saray'ı bekleyen korkunç yıkımı kehanet edecektir. Kendi
geleceğinin ürpertici görüntüsü ile yüz yüze gelen Tanrıların-Kralı, kutsal ateşin
kendisine çevrilebilecek olan tehlikeli yüzünü görecektir,... onu yeryüzünün
ölümlülerine yasaklayarak Yüce Dağ'ın zirvesinde toplayacak ve ateşin gizemi
bastırıcı gücünde, ebedi iktidarının cürüme korkusunu yenecektir... Ancak,...
Kahin-Titan tarafından, coşkulu bir tırmanışla, bir narteks sopasının ucunda,
Yüce-Dağ'ın zirvesinden çalınarak,... tekrar toprağın insanlarına indirilen kutsal
ateşin asi ruhu;... hızla yeryüzüne yayılarak onların sabırlı tarihini başlatacak ve
Şüpheli-Aklın aydınlık geleceğini yüzyıllar ötesine taşıyacaktır.... Ne var ki,...
Yüce-Dağ'ın hiddetinden boşalan yıldırımlar, zincire vurulan Kahin-Titan ı
kafkasların en yüksek zirvesine çakacak ve kızgın Güneş'in önünden süzülerek inen
bir kartal her gün ciğerinden bir parça koparacaktır.... Ölümsüz olduğu için, kendini
öldürerek acılarından kurtulma şansından yoksun olan Kahin-Titan;... Güneşin gece
parlaklığında battığı zamanlardan, Tanrıçalar çağının gökyüzünden, Gümüş-Ay'm
önünden,.... süzülerek inen ve inerken de yerin alevlerine yakalanarak kül olan ve
kendi küllerinden tekrar doğarak havalanan, ancak tekrar alevlere yakalanarak
tekrar kül olan Ateş-Kuşu'nun, ölen-dirilen arzusunu, parçalanan ciğerinde
toplayarak güç kazanacak ve Tanrılar'dan daha eski olduğunu bilmenin eğilmez
gururu ile yeryüzüne doğru şöyle haykıracaktır.*

-Ey toprağın ölümlü oğulları,... Kendini bilen kaderim, şöyle söyletti bana her şeyin

sonunda,... Ölümsüzlük OYUN'a sahip olanlara ÖLÜM ise oyuna gelenlere aittir.....Hayaün anayurdu olan Dünya'yı, gerçek olmaktan mucize olmaya dönüştüren göklerin,... O en delice oyununa gelenlere.....Ölümün bir iç hayat olduğu zamanları,... hayatın, yalnızca ölüme kadar olduğu zamanlara çeviren demirin,... O en korkakça oyununa gelenlere... Ve, görünen bir geleceğin sorumluluğunu, karanlık bir geleceğin kaderine mahkum eden yıldırımların,... O en sahtece oyununa gelenlere aittir ölüm.

Bakışlarını gökyüzüne çeviren ve Güneş'in gözlerini kamaştıran yakıcı parıltısını bir an için beyninde hisseden Kahin-Titan, kısa süren bir sessizlikten sonra gökyüzüne doğru şöyle haykırır.

-Ey demirci Tanrı'nın zincir rahipleri,... Açın, o cenk çılgınlıkları ile tıkalı ağır kulaklarınızı, kaderi sevdiren hırslı çağırma benim... İşitin ki, kader kendisini isteyenlere nasıl yol göstermiştir hep, oysa sürüklemiştir kendisini reddedenleri kabusların en karanlık dibine... Ey, her şeyin kendi ışığı ile parladığı coşkulu rüyalara, gün ışığını sokan kahramanların kanlı gözleri,... Görün, aklın sabırlı mimarlığı ile, nasıl yeniden kurulacağını Dünya'nın çarpılmış içinin... Ey tutsak ettiğinin elinde tutsak olan Yüce-Dağ'ın lanetli yıldırımları,.. Bilin ki,... kendi kendime dönüşümdür, acılarımın gerçek nedeni.

Tepeye iyice yaklaşmış olan kızgın Güneş'in önünden, bir kartal süzülerek ağır ağır iner ve coşku ile konuşmakta olan Yüce-Titan'm ciğerine çökerek gagası ile bir parça koparır.... İşte o an,... Yüce-Titan başını gökyüzünden yeryüzüne çevirerek ölümlülere doğru şöyle haykırır.

-Ey toprağın oğulları,... siz de artık anlayın ki,... İNSAN'dır, Tanrıların en rahatsız koltuğu.

TÜRK YAZININDAN SEÇİLMİŞ

AŞK
ŞİİRLERİ

TURKİYİN
İNCİ AŞENA

UMUT
ŞİİRLERİ

TURKİYİN
TURGAY FİŞEKÇİ

CEZAEVİ
ŞİİRLERİ

TURKİYİN
REFİK DÜRRAS

KISA
ÖYKÜLER

TURKİYİN
SEMİH GÜMÜŞ

AŞK
ÖYKÜLERİ

TURKİYİN
SEMİH GÜMÜŞ

ÇIKTI!

değerli kitaplar yayımlar.

BEŞİNCİ HİKAYE

1. Bölüm

kaan yazıcıoğlu

Kâğıtla kalem çekiyordu onu, yazmasının özel bir sebebi yoktu.

Eski pasajın içindeki sahaftan çıkıp, İstiklal caddesinden aşağıya Tünel'e doğru indim. Burada, artık şehrin bu bölgesinde sayıları gittikçe artan o küçük cafe'lerden yeni açıldığı her halinden belli olan birini gördüm, sokakta bir masaya yerleştim. Mehmet'in sevebileceği bir yerdi burası; içeride pek fazla müşteri yoktu, koyu bir vernikle cilalanmış masalar, yeşil-kahverengi duvarlarda illüstrasyonlar: Eski istanbul kahvehaneleri, yüzyıl sonu bir yabancı derginin Osmanlı İmparatorluğu üstüne 'özel' sayısının kapağı.

"Kabul", dedim kendikendime, "bu kadar tesadüfe izin var". Mehmet'in hoşuna gideceği gibi, bir *esspresso* ısmarlayıp bir hafta önce elime tutuşturduğu yazısını açtım. Başında bitmemiş bir satır vardı: "İktidar, iktidarsa eğer..." hemen ardından Lorca'dan bir alıntı; "Ölüm, ölümse eğer". Lorca'dan alıntıyı epigraf olarak kullanmakla, kendi cümlesine devam etmek arasında kalmışa benziyordu.

birinci hikâye

"Eski solcu" bir reklam yazarı girdiği ilk işlerden birinde patronun orkidesine hayran oldu. Aynı zamanda eski arkadaşı olan patronu Gahit, yaptığı uzun çalışmalardan sonra, orkidenin bu iş yerine gerekli "İktidar"ın kendisi -artık böyle yazmam gerektiğini biliyorum- olduğunu keşfettiğini söyler. Mustafa, Cahit'in üniversitede okumamış olmasına rağmen "İşletme Bilimi" ve "Personel Yönetimi" ile ilgilendiğini bilmektedir. Kendisine verdiği cevaptaki kuru espri anlayışıyla kurulmuş cümlelerden ve çiçeğe gösterilen itinanadan ötürü herşeyin bu kadar saçma olamayacağını düşünür. O zamanlar o da, herkes gibi ancak

kendisine yeten bir maaş almaktadır, fakat işinden memnundur: "metinler daha çabuk geçer, toplantılar daha kısa sürerdi o günler, ajansta pek bir uzmanlaşma yoktu". İşten kendisine bir kız arkadaş edinir; hemen her akşam, beşten sonra bütün çalışanların katıldığı çay sohbetlerinin ardından birlikte çıkarlar.

Bir gün, Mustafa masalardan birine dayanmış, Cahit'le 1980 öncesi yılların anılarını ve orkide konusunu anlatmaktadır Hale'ye. Cahit'in gözünden kaçmaz bu. Sonunda açıklar: İşleri yolunda her şirkette mutlaka bir tane varlığı kendine yeterli bir eşya vardır. Onu değiştiremezler, ancak zaman içinde yerine yeni bir tanesi gelebilir. Personelin bu eşya ile ilişkisi onların iş hayatlarını belirler. Amerikalıların yayınladığı kitaplardan öğrendiğine göre ideal olan onun farkında olmak, ama yok saymaktır. Orkide'ye çarpan uyumsuzdur, her gün onu sulayan, soruşturan da uyumsuzdur. Eğer orkide solarsa, o işyerinde her şey kötüye gitmektedir (Bazı işyerlerinde sürekli sorun olan eşyalar vardır). Orkide iktidarı temsil etmez, İktidar'm ta kendisidir, o da erk gibi, son derece somuttur. Ve her işyerinde ayrı bir şekle bürünebilir (Mustafa şimdiki işyerinde İktidar'm bir bilgisayar biçiminde olduğunu ve bunun da herşeyi daha tehlikeli bir hale getirdiğini söylüyor).

"Hiç unutmuyorum", diye yeniden aldı Mustafa: Cahit'le son el sıkışmalarının ardından orkide rüzgârdan etkilenmesin diye kapıyı yavaşça çekiyormuş; "O an, gözücüyle baktım, çiçeklerindeki o çok tanıdık, ama tanıdık olduğu için de içime ürperti veren pembe rengi gördüm. O tonu, hatta o dokuyu diyeceğim, işyerinde bir yerde, orayla ilgili bir şeyde daha gördüğüme yemin edebilirim, ama hiç bir zaman ne olduğunu hatırlayamadım". İşten ve aileden ayrıldıktan sonra Mustafa kendi başına buluşlar

da yapmış İktidar konusunda: "Onu çalışanların veya patronların farketmemesi önemli değildir, o kendi yerini istisnasız olarak, bazen o farkedemeyenlere doğru soruları sorduğunuzda (bu saat ne kadar büyük böyle, bu resmi yeni mi aldınız) ve bazen sanki şaka gibi, aynı iş kolunda aynı biçimde gözükeren kanıtlar: bütün kasaplarda birer ayna bulunur, bütün dolmuşların önünde bir havlu, bütün manavların arkasında tüylü bir fırça, bütün barlarda o kocaman saksılarda duran çiçeklerden, sakın bütün bunların bir işe yaradığını söylemeyin, büro işleri çeşitlendikçe İktidar'ın da yüzleri değişir, bazılarında ben kum saatleri gördüğümü hatırlıyorum, bazıları da bir küllük bulunduruyorlar, duyduğuma göre *hamster* besleyenler de varmış".

Mustafa ve Hüseyin'e Beyoğlu'nda bir lokantada rastlamıştım. Kibarca yemeğimi bitirmemi beklediler, sonra Mustafa bu hikâyeyi anlattı. Çeşitli yerlerde hayal gücünün işe karışmış olabileceğini düşünmedim diyemem, ama çatal bıçakları toplayan garsonlar ve arada bir sigaralarını yakarak saygı ve merak karışımı bir duyguyla kendisini dinleyen iki arkadaşının arasında ne kadar kurabilmiştir bilmiyorum. Tabii bir olasılık daha var; ama sanırım okurun da hak vereceği gibi sıradan biri aynı hikâyeyi sürekli bir biçimde kurarak yaşayamaz -en azından böyle olduğunu umuyorum.

İstiklal caddesine çıktığımızda bana her yeni girdiği işte ilk önce İktidar'ı aradığını söyledi. Ben de ona bu günlerde işlerimin iyi gitmediğini, zaten hepsi birbirine benzeyen bürolarda çalışmaktan sıkıldığımı anlattım. Hâlâ gözleri bilmediğim bir yerlerde, "onu gizlemek gittikçe zorlaşıyor" dedi.

Not: Remzi'nin Mehmet'e söylediğine göre, bazı işyerlerinde İktidar yokmuş. Baştan batmaya yazgılıymış onlar.

Birinci hikâye bittikten sonra hemen oradan telefon açtım. "Gel" dedi, "ben de konyak da var, bir kaç kadeh atarız". İçten içe bunu beklediğini hissederek ikinci hikâyeye geçtim.

ikinci hikâye

Üniversite üçüncü sınıf öğrencisi Orhan Aynur'a aşıktır. Bindokuzyüzdoksanbir yılının bir sonbahar sabahı, Aynur ona -şu, kadınların daha önce "bu konuda" bir şeyler düşünmüş olduklarını belli eden ifadesiyle- "herkesin nedensiz olarak terkedilebileceğini" söyler. Orhan bunları bana daha sonraki ortak çalışmalarımızın bir yerinde, bir dialog yazmak gerektiği zaman örnek vermek bahanesiyle anlatmıştı; kendisi de "hiç bir şey farketmez" demiş: "Hayat her an yeniden kurgulanabilecek bir hikâyedir." O zamanlar onun hikâyesi ilgimi çekmediğinden bu tip usturuplu lafları ciddi bir tarihi olayda kullanamayacağımızı söyleyerek konuyu değiştirdim.

Bir yıl sonra Aynur mezun oldu, Orhan'la ayrıldılar. Orhan tarih bölümünde *master'a* girdi. Bir gün sırf eğlenmek amacıyla tarihten o ve üç arkadaşı Yeniçeri Ocağı'nın kapatılması olayını (Vaka-yı Hayriye) dört ayrı biçimde yazdılar, sanırım daha çok keyiflerini paylaşma amacıyla ünlü bir yazara gönderdiler, hiç bir cevap alamadılar. Ama buldukları oyundan hoşnuttular: Tarihte her hangi bir olayı ele alıp neden ve sonuçlarını dört ayrı *veriyon* halinde dört değişik biçimde yazıyorlardı. Lale Devri ve Patrona Halil İsyanı:

1. İsyanın elebaşısı Patrona Halil'e göre. İstanbul'un ilk kahvelerinden birinde, arada bir çevresine toplanan başıbozukların da eklemeler yapmak istediği Halil'in eskiden çalıştığı hamamın, kahvelerin, yeniçerilerin ve İstanbul'un fakir halkının konuşmanın en uzun bölümünü aldığı anlatı. Olaylar, seyyah/tarihçi bir Venedikli'ye Saray'dan Patrona Halil için kaçan bir çocuk tarafından tercüme ediliyor. Venedikli'nin eseri daha sonra sadece "İstanbul Kahvehaneleri" adlı bir kitapta kaynak olarak kullanılmış. (Ferhat Aktan, Yerelması İletişim Evi, *Geçmişimiz Dizisi*, 1966). Nadir eserler arasında.
2. *isyandan* sonra büyük ödünler ve damadı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'nın kellesini vererek tahtını kurtaran padişah in. Ahmet'e göre. Göğsüne yaslanmış gözdesine Boğaz'ın hüznünlü sularına bakarak anlatır; sonsuza dek kaybedilen devr-i şahane, o lalelerin devri,

üstlerinde mumların gezdiği kaplumbağaların, 27 çeşit yemeğin bulunduğu şölenleri, saz çalan ve raks eden cariyeleri, Haliç'te süzülen çektirmeleri, ramazanların sabaha kadar süren iftarları, tebaasından gelen hünerli cambazları, sihirbazları, gayretkeş dalkavuklara, ve renk, renk, ve hep o güzelim laleler, bunları bir daha hiç göremeyeceğiz. (Hüseyin çok fazla tekrar ve gereksiz ayrıntı bulduğunu belirtti). Kaynak olarak 17. yy 'da bir Venedik elçisi tarafından tesadüf sonucu tanınarak kurtarılan ve daha sonra İskenderiyeli bir Türk'le evlenen Padişah'ın gözdesinin yeğeninin Paris'teki torunu tarafından kaleme alınmış "Mes Annees au Harem" (Haremdeki Yıllarım) gösterilebilir. Kitap kayıptır, ikinci elden kaynaklar için Bkz. Editions Orient, Le Guide Du RouardA Moyen-Orient, 1922.

3. Kumaşçılardan esnaf Mahir Efendi onu görmemezlikten gelerek önünden geçen Padişah'ın vakanüvisti Cevat Efendi'ye anlatır (Esnaf arasında Cevat Efendi'nin asıl adı Giovanni olan bir devşirme olduğu dedikodusu vardır). Mahir Efendi'nin onu merak ve hayranlık dolu bir tutkuyla kolumdan çekerek durduğu, vakanüvist Cevat Efendi'nin (Giovanni?) yüzünü asarak adamın sözünü bitirmesini beklediği eklendi. Saray içi komplo ve entrikalar dizisi sonucu Padişah'a ihanet. Orta karar bir siyasi analiz. Belki Mahir Efendi bütün bu konuşmayı Cevat Efendi'den bir şeyler öğrenme umuduyla yapmıştı. (...Bu başıbozuklardan cesaret alan esnaf takımı pek fazla üsteleyince, Padişah'ın Patrona Halil Ayaklanması'ndan evvelki müneccimi artık ellerini iki yana açarak "ama bunlar remil isterler" demiş, biçare müneccimin bıkkınlıktan "isterler" in ilk "e" sini Frenkler gibi uzatmasına bilcümle esnaf gülerek ve dahi onu bir kaç kez taklit ederek rezil rüsva etmeye çalışmışlar, bu suretle müneccim Cevahir Efendi'yi çileden çıkartmışlardır...). Olay müneccim Cevahir Efendi'nin yanibaşında bulunan vakanüvist Cevat Efendi tarafından Osmanlı kayıtlarına aynen aktarılmış.

4. İsyanın en büyük kaybı damlar üstünde kaçarken öldürülen Şair Nedim öteki dünyada Dante'ye anılarını anlatır. Dante Nedim'in gazellerini çok sevmektedir. Nedim "her zaman birazı eksik kalır" der. Dante tartışmak ister, Nedim "Siz iyi bir dindarsınız" diye cevaplar onu, birlikte zamanın sonsuz tekrarında insanların onlardan sonra *reneissance* diye adlandırdıkları şeyi seyretmeye başlarlar. (Ben konuşmanın Arafta geçmesini önerdim, "Öteki Dünya" olarak belirsiz bırakmaya karar verdiler). Kaynak konusunda bir anlaşma sağlanamadı. Örnekler çoğaltılabilir.

Dörtlü grup, olayları, insanları, kaynakları ve cümleleri yeniden kurarak yazmaya devam eder: Oyunları her hafta sonu birinin evinde tekrar edilir. Remzi grubun en parlak üyelerinden biri, eğlencelerini Aynur'un üniversiteden tarıdığı kuzenine aktarır. Hikâyeler birer belge gibi yazılmakta, yakın çevreye dağıtılmaktadır, bazıları kuzeni aracılığıyla Aynur'un eline geçer. Orhan'ın Aynur'u son gördüğü tarihten 152 gün sonra -Orhan'ın hesabı- Aynur onu arar. Neler konuştuklarını bilmiyorum ama bu ayrıntıları bana aktaran sır arkadaşı Hüseyin'in dediğine göre, Aynur "Her şeyi yeni baştan kurgulamayı" teklif etmiş.

Çaylar ve keklerle tarihin ve bütün o tozlu ciltlerin yorgunluğunu attığımız bir pazar günü onlara eskiden yazılmış hikâyeleri de yeniden yazmayı önermişim, kabul etmediler.

İkinci hikâyesi de burada bitiyordu. Ben de onun gibi, yazdığı olayın, bu kadar yakınımızda olduğunu bilmeden hesabı istedim.

Büyükada'ya giden gemi hareket ettiğinde üçüncü hikâyeyi açtım. Onunla, eskiden olduğu gibi, gecenin başka hikâyelerle süreceğini biliyordum.

sürecek

İSTENMEYEN KONUK

ergun kocabıyık

Eski, boş bir sinema burası. Ortağımla birlikte salonu yenilemek için gerekli olan parayı nasıl bulacağımızı düşünüyorduk. Koltuklar, perde, projeksiyon makinası, bordo halı kaplı zemin kalın bir toz tabakasıyla örtülüydü. Birçok malzeme yeni olmasına karşın uzun süre kullanılmamış olmasından dolayı çalışmıyordu. Gerçi salonu çok ucuza kapatmıştık ama onu eski haline getirmek bize bayağı pahalıya mal olacağına benziyordu. Akşama doğru annem uğradı. Neden geldiğini anlayamadım. Bakışlarımdan şaşkınlığımı anlamış olmak, sabah evden çıkmadan önce sinemada buluşmaya karar verdiğimizizi hatırlattı.

Birlikte durağa doğru yürürken salonda yapmayı düşündüğüm değişiklikleri anlatıyordum. Sessizce beni dinledi. Kendimi, anlattığım şeylere öyle kaptırmıştım ki bir süre yanımdaki kadının kim olduğunu anlayamadım. Bedenimin hakimiyetini neredeyse yitirmiştim. Konuşmanın dışında kaldırımdan inmek, çukurlardan sakınmak, basamakları fark etmek, ışıklı geçitte durmak gibi dikkat etmem gereken hareketleri ancak yanımdaki kadının yardımıyla yapabiliyordum.

Şimdi üst geçidin merdivenlerini çıkıyoruz. Yanımızda dedemin de olduğunu, ona yardım etmemiz gerektiğinde anlıyorum. Varlığı çoğu kere hissedilmiyor. Bir ceset gibi sessiz. Bir köşede babamla buluşunca, annemle buluşmamızın ve dedemin üst geçidin merdivenlerini tırmanırken birdenbire yanımda bitivermesinin, asıl babamla son bulacak başka bir buluşmanın birer parçası olduklarını anlıyorum. Yıllar önce satın aldığımız arabamıza biniyoruz. Birden yağmur yağmaya başlıyor ve ben hiç durmadan hareket eden silecekler gibi sürekli konuşuyorum. Yol kısa sürüyor. Arabayı otoparka bırakıp ordu kantinine doğru

ilerliyoruz.

Oldukça büyük bir alışveriş merkezi burası ve çok kalabalık. Reyonlar arasında ilerlemek için erkekleri itmek, kadınların kalçalarına, göğüslerine sürtünerek aralarından sıyrılmak gerekiyor. Et reyonunun önünde eski sevgilimi görüyorum. Annesiyle birlikte sırada bekleyenler arasından şişmanlıklarıyla hemen göze batıyorlar. Beni görm'ezlikten geliyor. Yapış yapış kalabalık, içerinin ağırlaşan havası nefesimi kesiyor. Sonunda dışarı çıkıyorum. İki yanı cılız ağaçlarla çevrili bir yolda yürüyorum. Hava birden bire kararıyor. Yolun kenarındaki çocuk parkında oynayan çocuklara bakarak ilerlerken havaya kalkık elinde küçük bir kağıt parçası tutarak konuşan bir adam önümü kesiyor. Kızının işitme sorunu olduğunu, tedavi ettirmek üzere buraya geldiğini ve bizde kalmak istediğini söylüyor. Bunun mümkün olmadığını söyleyerek yanından uzaklaşmak isterken kolumdan tutup çeviriyor. Polis olduğunu, kendisinin bakanlık tarafından verilmiş bir izinle istediği kişinin evinde kalmaya yetkisi olduğunu açıklıyor. Eğer ona inanmıyorsam elindeki kağıtta yazılı olan telefon numarasından söylediklerini doğrulayabileceğimi iddia ediyor. Bu esnada annemle babamı ellerindeki paketlerle bize doğru yaklaşırken görüyorum, ikisi de kaygılı ifadelerle bakıyorlar. Onlar fark etmeden adamı isteğinden caydırmaya çalışıyorum. Evimizin misafir ağırlamaya uygun olmadığını, benden başka bir kardeşimin daha olduğunu, ayrıca şu sıralar dedemin de bizimle kaldığını, bu nedenle kendisine yardımcı olamayacağımızı izah etmeye çalışıyorum. Fakat adam ısrarla ve giderek sinirlenerek inat ediyor. Konuşmaların bir kısmını duyan annem ve babam adamın ağzından gerçeği bir kez daha işitiyorlar. Annem küçük bir baygınlık geçiriyor, paketler yere saçılıyor. Babamla adam tartışmaya başlıyorlar. Adamın polisliğine ve bakanlık iznine

Korktuğumu görünce de benimle oynamaya başladı. Ondan özür dilemek zorunda kaldım. Rütbesini karanlıkta farketmediğimi söyleyerek kendimi affettirmeye çalıştım. Beni dinlemiyordu bile. Tabancasını kılıfından çıkarıp soğuk namlusunu yüzümde gezdirirken pis pis sırtıyordu.

karşı babam da albay oluşunu ileri sürerek adamın isteğini sert bir şekilde geri çeviriyor. Bakıyorum etrafımızda kalabalık bir grup toplanmış; bir çoğu tanıdığımız insanlar. *Body-building* yapan bir komşu çocuğu adama yaklaşıp gözdağı vermek istiyor ama adam üstüne gidildikçe ısrarını büyütüyor. Sonunda olayı bir gurur meselesi haline getiriyor; sırf onu ağırlamamak için bahaneler sıraladığımızı, ama kimsenin onu kafasına koyduğu şeyi yapmaktan alıkoymayacağım haykırıyor. Başından beri kendini zor tutan *body-building* yapan çocuk, adamı ani bir hareketle yere fırlatıyor. Bu davranışa çok sinirlenen adam, cüssesinden hiç beklenmeyen bir çeviklikle yerden kalkıp o iri yarı oğlanı belinden yakalıyor ve sırt üstü yere yıkıyor. Kırılan kaburgalarının sesini biz bile duyuyoruz. Sonra oğlanın boğazına kolunu dolayıp arkasına geçiyor ve müdahale etmek isteyen insanları oğlanın boynunu kırma tehdidiyle uzaklaştırıyor. Bunun üzerine babam askerlerden yardım istemek üzere bizden ayrılıyor. Kalabalık da olayın sonuçlanmasını beklemeden belli belirsiz dağılıyor.

Ben adama atabileceğim bir taş ararken bir asker beliriyor. Üstü başı dağınık, şapkası ve palaskası yok. Bir duvardibinde kestirirken aniden uyandırılıp buraya yollanmış gibi bir hali var. Bize yaklaşıyor ama yanlış yere geldiğini sanıp hızla uzaklaşıyor. Elimdeki taşı adama atmayı planlıyorum ama adamın oğlanın arkasına çok iyi gizlenmiş olması engel oluyor buna. Bu arada tanımadığım bir adam kimsenin gösteremediği bir cesaretle adama yaklaşıyor fakat polis onu da ağzı burnu kan içinde geri •çeviriyor. Arkadan yardıma gelen birkaç asker

de önceki asker gibi bir süre şaşkın bakışlarla bizi izledikten sonra uzaklaşıyor. Adam karanlıktan da yararlanıp çocuğu sürükleyerek ağaçların arasında gözden kayboluyor.

O an ne yapmam gerektiğini düşündüm. Ani bir karar alıp, yardım bulabileceğim umuduyla bilmediğim bir yöne doğru koşmaya başladım. Küçük bir tepeyi aşınca tel örgünün yanındaki nöbetçi kulübesini gördüm. Kulübenin etrafında yaklaşık on asker vardı. Tam nöbet değişim saatine rastladığıma sevindim. Onlara doğru koşarken bağıryordum. Önce bağırımları duyunca korkup silahlarını bana doğru çevirmişlerdi. Bir tehlikeyi başımdan savmak isterken kendimi daha büyük bir tehlikenin içine attığımın farkında bile değildim. Her an vurulabilirdim. Neyseki postu deldirmeden onlara ulaşmayı başardım. Soluk soluğa kalmıştım. Telaşla olanları anlatmaya çalışıyordum. Yüzlerini seçebilecek kadar yaklaşıncı içlerinden birisinin binbaşı olduğunu gördüm. Benim bu korkutucu geliş biçimim onu sinirlendirmişti. Ayrıca onu farketmediğim ve kendisine karşı gereken saygıyı göstermediğim için beni azarladı. Korktuğumu görünce de benimle oynamaya başladı. Ondan özür dilemek zorunda kaldım. Rütbesini karanlıkta farketmediğimi söyleyerek kendimi affettirmeye çalıştım. Beni dinlemiyordu bile. Tabancasını kılıfından çıkarıp soğuk namlusunu yüzümde gezdirirken pis pis sırtıyordu. Olanları anlatmaya çalıştım ama sözcükler daha ağzımdan çıkmadan eriyip pelteleşiyor, ağzımın içine yapıyorlardı. Bademciklerim şişmiş, dilim mayalanmış bir hamur gibi kabarmış ve ağzımdan dışarı taşmıştı. Binbaşıyla birlikte askerler de bana bakıp kahkahalarla gülmeye başlayınca bir şey söyleyemeyeceğimi anladım. Bir süre benimle eğlendikten sonra durumuma acıyıp daha güvenli bir yer olan tel örgünün öteki tarafına geçmemi önerdiler.

Uzaktaki ışığa doğru yürüdüm. Yaklaştıkça burasının orduevi olduğunu anladım, içeri girdim. Sanırım bir davet veriliyordu. Anormal bir kalabalık, kulakları sağır eden bir müzik, bağırsan ve ordan oraya koşuşturan sahipsiz çocuklar, birbirine toslayan garsonlar, sigara dumanı ve

*Eski sevgilim kucağında sürekli ağlayan
bir bebekle tekrar içeri girdi.*

Benden özür diliyordu.

*Yanağımdan öptü. Öyle bir öpüştü ki
sanki kısa bir süre için ağzının içine girip
çıktım. Onu öpmeme fırsat bırakmadan
ortadan kayboldu. Bebek kucağımdaydı.*

parfüm kokulan başımı döndürdü. Etrafa bakınırken eskilerden, başka bir sevgilimi gördüm. Biraz şişmanlamıştı. Annesinin koluna girmiş birlikte dışarı çıkmak üzereydiler, önce beni görmedi, etrafındakilere laf yetiştiriyordu. Neyseki onu kıskanmama yol açabilecek bir durumla karşılaşmadım. Ona seslenmeye çalıştım ama çıkardığım sesler ağzımdan çıkmadan boğuldu, kornik iniltilere dönüştü. Bana dönüp gülmeye başladı. Ben de çok sinirlenmişdim. Hiç de komik olmadığımı söylemeye çalıştım ama bir dilsizden farkım yoktu. Benimle alay edercesine gülüp dışarı çıktı. Havanın birden aydınlandığını farkettim. Eski sevgilim kucağında sürekli ağlayan bir bebekle tekrar içeri girdi. Benden özür diliyordu. Yanağımdan öptü. Öyle bir öpüştü ki sanki kısa bir süre için ağzının içine girip çıktım. Onu öpmeme fırsat bırakmadan ortadan kayboldu. Bebek kucağımdaydı. Ne yapacağımı bilmiyordum. Bebeği dışarı çıkardım. Yüzüne baktım, benim Çaldıran'daki çocukluğuma benziyordu. Göz göze geldik ve sanki o da aynı şeyi düşünmüş gibi birden sustu. Yanımda bacağımı çekiştirip duran beş yaşlarında başka bir çocuğun daha olduğunu gördüm. Çocuk sürekli soru soruyordu. Ben de bildiğim kadarıyla yanıtlamaya çalışıyordum. Fakat çocuk yanıtlarımın bitmesini beklemeden başka bir som soruyordu. Uzun süre yürüdükten sonra bir kafeteryaya girdik. Ona susması için bir dondurma ısmarladım. Hep birlikte videoda çizgi film izledik. On-onbeş dakika geçmemişti ki o adam yanında kürk mantolu şık bir kadınla içeriye girdi. Dikkatle çevresine bakmıyordu. Tanınmamak için ceketinin yakasını yukarı kaldırmış, kafasını omuzlanılın arasına çekmişti.

Sırtım kapıya dönük olduğu için beni farketmedi. Yüzümü ondan saklamaya çalıştım. Dikkat çekmeden kafeteryadan çıkmanın bir yolunu bulmalıyım. Önce yapacağım hareketi kafamda tasarladım sonra da tam onların oturmak için hazırlandıkları bir anda hızla yerimden kalkıp kapıya doğru yürüdüm. Fakat fazla telaşlı olmam, kalkarken sandalyeyi devirmem ve bebeğin yeniden avaz avaz ağlamaya başlaması herkesin dikkatini üzerime çekti. Bu arada adam beni farkettiler ve koşarak peşimden gelmeye başladı. Kendimi dışarı atıp deliler gibi kaçmaya başladım. Dar sokaklardan, eski mahallelerden geçtim. Şehirde bir otomobil yarışı olduğu için trafik altüst olmuştu. Bir otoparka dalarak izimi kaybettirmeye çalıştım. Fakat adam peşimden gelmeye devam ediyordu. Tekrar yola çıktım. Askerlik şubesine doğru koştum, şubenin önünde rastladığım bir albaydan ve yanındaki bir grup askerden yardım istedim. Artık kurtulmuştum. Arkama dönüp baktım o da yavaşlamıştı ama durup geri dönmesi gerekirken kendinden emin bir ifadeyle bize doğru yaklaşıyordu. Neden böyle davrandığını anlayamadım. Soluyor ve sırtıyordu. Bu adamın tehlikeli bir adam olduğunu ve yakalanması gerektiğini anlatmaya çalıştım oradakilere. Herkes gülmeye başladı. Askerlerle albay arasındaki rütbe farkı silinmiş hep bir ağızdan gülüyorlardı. Adam da yanımıza geldi ve elini gayet samimi bir şekilde albayın omuzuna koyarak onlara katıldı. Gülüyor ve bir yandan da işaret parmağıyla beni gösteriyordu. Sanki amplifikatörle yükseltilmiş kahkahalarının arasına sıkışan sözlerini kesinlikle anlayamıyordum. Dünyanın ortasında bir başıma kalakalmıştım. Kaçacak bir yerim yoktu ve dilsizdim veya gereğinden fazla büyük bir dilim vardı. Etrafıma bakındım, ne ailemden biri ne de tanıdığım bir insan görebildim.

Albayın bir bayrak gibi dalgalanan yüzüne çaresizlik içinde baktım. Giderek bulanıklaşan, *deforme* olan bu biçimsiz yüzde babamın tanıdık yüzünü görür gibi oldum.

HAYALET GEMİ

Aylık Dergi Sayı 10 Temmuz 1993
15000 TL KDV Dahil

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Yerelması İletişim Evi
adına
A.Babur AKYOL

Yazı Kurulu

Selçuk AKMAN Sedef ERKMAN
Murat GÜLSOY Nazlı ÖKTEN
Pınar TÜREN Halide VELİOĞLU

Katkıda Bulunanlar

Nejat AKSOY Ferhat AKTAN Coşan
BORA Cüneyt A. GENÇ Ergun
KOCABIYIK
Adnan KURT Orhan SELİM
Sadık TÜRKSAVAŞ
Kaan YAZICIOĞLU Kubilay ZERENER

Kapak Tasarımı

Yalçın KARACA

Reklam ve Halkla İlişkiler Sorumlusu

Kaan YAZICIOĞLU

Dağıtım

YERELMASI İleüşimevi

Reklam Koşulları Arka Kapak 4500000 TL
Kapak içi 3500000 TL (Renkli) 2750000 TL
(Siyah-Beyaz) İç Sayfalar 2500000 TL (Renkli)
1750000 TL (Siyah-Beyaz)

Abone Koşulları 150 000 TL (Yıllık) KDV
Dahildir. Hesap no. 4151-207 Bahur Akyol T.C.
Ziraat Bankası Çemenzar Şubesi

Yazışma Adresi Hayalet Gemi

Yerelması İletişim Evi Bahariye cad. Hacı Şükrü
Sok. Sağlık ap. Kat 3, Daire 7 Kadıköy -İST.
Tel 41 42 45 7 Faks 41 42 45 8

**Eğer *Hayalet Gemi* ile ilişki
kurmak istiyorsanız...**

**Herhangi bir evin loş
odalarından birinde
gözlerinizi kapatın.
Ve karanlıkta bir koltuğa
kendinizi bırakıp,
geçmiş ve geleceği
ve
en önemlisi bugünü düşünüp
sorular sorun.**

**Sonra
yaklaşmakta olan
Hayalet Gemi ' yi düşleyin.**

**Ya da
bize yazın.**

Metis Edebiyat

Halil İbrahim Özcan RANDEVU HAZIRLIĞI Öyküler

"Durdukça tüyleniyordum. Çocuklarım bekliyorlardı beni evde. Yeni sorumluluklarım vardı sokağa çıkmadan önce. Küçük olanımı sırtımda gezdirecektim. Büyüğünün okula gitmeden önce sorabileceği sorulan minderde kurulduğum yerden öldürüp yenilerini yaratmasına yardımcı olacaktım. Bunları yapmak için istek duymuyordum. Bütün sözleri ayak oyunlarının tortularında emip emip tükürdüğüm sağır bir güneşin altında yorgundum. Bir dile kurban törenleri hazırlamak için terk ettiğim mayınları toplayıp odamın duvarlarına asmıştım ölü masumiyetle. Kuzey kutbumdan alıp getirecektim oyuncakları. Kimsenin öldürmek istemediği katili karnınıdeşerek öldürür sonra getirirdim oyuncakları."

— Halil İbrahim Özcan

METİS POLİSİYE'DE

Dashiell Hammett KIZIL HASAT

Çeviren: Sinan Fişek

"PERSONVILLE şehrine Personville zehri dendiğini ilk kez Butte'de, Koca Şilep barında, Hickey Dewey adlı kızıl saçlı bir bitirimden işitmiştim. Kaşık diyeceği yerde kazık derti. Personville'in adına getirdiği yorumu pek önemsememiştım o zamanlar. Daha sonraları, Ş'leriyle Z'lerini doğru dürüst söyleyebilen insanlardan da aynı şeyi işittim. Gene de bunun anlamsız bir mizah girişiminden öte bir şey olabileceğini aklımdan geçirmedim. Birkaç yıl sonra Personville'e gittiğimde yanıldığımı anladım..."

Bilimkurgu Öyküleri KORKUNUN BÜTÜN SESLERİ

Çevirenler: Sedef Öztürk ve
Levent Mollamustafaoğlu

Korkunun Bütün Sesleri, bilimkurgu edebiyatının önde-gelen isimlerinden seçtiğimiz öyküleri bir araya getiriyor; Asimov ve Heinlein gibi klasiklerle Bradbury, Ballard, Vonnegut ve Ellison gibi yenilikçilerin en güzel öykülerini.

Bilimkurgu uzun süre edebiyat sayılmamış, "edebiyat-altı" bir tür olarak görülmüştür. Ancak bu öykülerle görüyoruz ki, bu yüzyılın teknolojik gelişmelerinden esinlenen bilimkurgu, yine aynı yüzyılın sınırlılığını aşma yolunda sürekli bir çabayı simgeliyor; bilginin niteliğini, bilim ve doğa, siyaset ve bilgi ilişkisini ve bilginin denetimini sorguluyor. Edebiyat da böyle bir çaba değil midir? Yaşadığımız zaman ve mekânın sınırlarının ötesine gitme arzusu, sınırların ötesini bilme isteği değil midir?

Maurice Blanchot KARANLIK THOMAS Çeviren: Sosi Dolanoğlu

Önceden tanımlanmış ve sınırları çizilmiş bildik bir dünyanın içine birtakım kişileri ve olayları yerleştirerek kurulan bir dünya değil, "gerçek dünyanın ters çevrilmiş, inkân olan bir başka dünyanın içinde kendi deneyimini ve kendi evrenini yaratan, saf muhayyilenin eseri bir roman okumak isteyenlere..."

Karanlık Thomas, derin sularda yüzmeyi, uzağa, öte'ye gitmeyi, Blanchot'nundüşüncesinin dehlizlerinde dolaşmayı ve kaybolarak başka bir ben bulmayı göze alan okurlarasunulmuştur.

Fernando Pessoa ŞEYTANIN SAATİ

Çeviren: Işık Ergüden

"Masallardaki Yakışıklı Prensi, Mükemmel Erkeği, Yorulmak bilmez âşığı hiç düşünmediniz mi? Sizi kimsenin okşamadığı gibi okşayacak birini, sanki siz onun içindeymişsiniz gibi sizin olan birini, aslında bir olan üçlü bir coşkuda hem babanız, hem kocanız, hem de oğlunuz olan birini, hiç yanınızda, düşününüzde hissetmediniz mi?"

... Bendim o, her zaman ben, ben Yılan —bana verilegelen rol bu— dünyanın başlangıcından beri...

... Ben İmgelem Tanrısı'yım, yitik, çünkü yaratmıyorum. ... Ben sesi esriklik, ruhu yanılgı olan, yaratmadan yaratan Tin'im.

... Ben, senin her zaman aradığın ve asla bulamayacağın kimseyim."

Metis Yayınları

Başmusahip Sokak 3/2, Cağaloğlu/İstanbul

Bize küçük" geliyor. Ama önemli.

*Sanat dizisinde 15 kitap,
30 tane edebiyatta (15 de şiir için),
modern düşünceden 15 eser,
12 tiyatro kitabı, 8 klasik, 6 seçme,
15 çocuk kitabı, aylık bir çocuk dergisi,
bir kültür dergisi, 2 ansiklopedik kaynak,
ustalara 3 kitap ve diğerleri...
Kısaca yılda 130 kitap,bize küçük geliyor.
2-3 bin okuyucu da (Türkiye'de bir
'kitabın ortalama baskı/satış miktarı).
Bu nedenle seçiyoruz.
Ve bu seçilmiş kitaplar önemli,
hem bizim hem sizin için.

Y A P I K R E D İ Y A Y I N L A R I

YKY KİTABEVLERİ İSTANBUL, BEYOĞLU • ANKARA, KIZILAY • İZMİR, ALSANCAK
DİĞER SATIŞ NOKTALARIMIZ İSTANBUL, AKADEMİ • DÜNYA GENÇLİK MERKEZİ • GENÇLİK • ILPA • KARUM • NET GALLERIA
• NEZİH • PANDORA • YAPI ENDÜSTRİ MERKEZİ • YENİ ŞAFAK • ANKARA, DOST • ILPA • İMGE • TURHAN
• İZMİR, AKADEMİ • ALTAY • ILPA • İLERİ • NET • BURSA, DÜNYA AKTÜEL-HAŞET « ANTALYA, ADA • BANDIRMA, OZAN SANAT EVİ